ÇINARALTI

Sayı : 56

Kuruş 15

MİLLİYET DERGİLER

...TALIK FİKİR VE SANAT MECMUAS...

BU SAYIDAKİLER:

...r kelime, bir asır ..... Yusuf Ziya Ortaç
...afkasyaya dair bir yazı ..... H. E. Erkilet
...esut olmak için ..... Dr. M. Hakkı Akansel
...ncum ve kılıcım (şiir) ..... Dündar Akünal
...üçük Mehmet Bey ..... Nejdet Sançar
...ırşun delmiyecek mi? (şiir) ..... Halim Yağcıoğlu
...nnet (şiir) ..... Süleyman Bumin

Hâtıralar (şiir) ..... Leman Çiçekdağı
Kuyucaklı Yusuf (tenkid) ..... Vecdi Bürün
Delhiden Üsküdara ..... Barkın
Şarki Türkistan ..... M. K. Koday
...ozmopolit şiir ..... Besim Akımsar
...şiir ve lâfız ..... Edip Ayel
Göç (milli roman) ..... Yusuf Ziya Ortaç

MİLLİ KÜTÜPHANE ANKARA

"Seni seviyorum"
diye mırıldandı

Bu yeni ve cazip güzellik reçetesini kullanırsanız,

Bu kelimeler size de hitap edilebilir.

Her genç kız, kulağına hafif sesle «sana perestiş ediyorum» kelimelerinin mırıldanması hülyasını besler. Bu iltifata pek yakında muhatap olabilirsiniz. Çabucak sevimliliğinizi yükseltir, gayri kabili mukavemet bir cazibeye malik olabilirsiniz. Bunun temini de gayet kolaydır. Çünkü yeni bir güzellik reçetesi meydana çıktı. Bu reçete sayesinde en sert ve en donuk bir cild kadife gibi yumuşayıp beyazlanacak ve cidden okşamak arzusunu uyandıracaktır. Siyah noktalarla ve gayri saf maddelerle dolu solmuş ve donuk bir ten yalnız bir kaç gün zarfında taze ve saf bir hal alacak ve cazip bir sevimlilik arzedecektir. Bir mütehassısın aşağıdaki tavsiyesini okuyunuz: «Hazmettirilmiş taze krema ve zeytin yağının cild üzerinde güzelleştirici bir tesiri vardır. Bunlar şimdi diğer kuvvetlendirici ve besleyici ve sıkıştırıcı cevherlerle karıştırılarak cild gıdası olan (Beyaz yağsız Tokalon kreminin terkibine ilâve olunmuştur. Üç gün zarfında yağsız Tokalon kremi, hiç ümid etmediğiniz bir derecede cildinizi güzelleştirecektir. Bu cild gıdası yağsız Tokalon kreminin memnuniyetbahs neticesi garantilidir. Aksi halde paranız iade olunur.

Sahibi ve Neşriyat Müdürü:
[illegible] ORHON

Hazırlık!

Kış geliyor diye üzülmeyiniz: 29 Birinciteşrin de geliyor: Birçok zengin ikramiyelerle!

Bir millî piyango sizi, kış mevsimini hazırlıksız karşılamaktan kurtarabilir!

ADEMİ İKTİDAR VE BELGEVŞEKLİĞİNE KARŞI

FORTOBİN

S. ve İ. MUAVENET VEKÂLETİNİN RUHSATINI HAİZDİR

HER ECZANEDE BULUNUR POSTA KUTUSU 228

REÇETE İLE SATILIR

NEVROZİN

Nevralji, kırıklık ve bütün ağrılarınızı derhal keser.

İcabında üç kaşe alınabilir

Taklitlerinden sakınınız

T. İŞ BANKÁSI

Küçük Tasarruf Hesapları

1942 İKRAMİYE PLÂNI

KEŞİDELER : 2 Şubat, 4 Mayıs, 3 Ağustos, 2 İkinciteşrin tarihlerinde yapılır.

1942 İKRAMİYELERİ

1	adet	2000	Liralık	= 2000 — Lira
3	»	1000	»	= 3000.— »
2	»	750	»	= 1500.— »
3	»	500	»	= 1500.— »
10	»	250	»	= 2500.— »
40	»	100	»	= 4000.— »
50	»	50	»	= 2500.— »
200	»	25	»	= 5000.— »
200	»	10	»	= 2000.— »

Türkiye İş Bankasına para yatırmakla yalnız para biriktirmiş ve faiz almış olmaz, aynı zamanda talihinizi de denemiş olursunuz.

İKTİBASLAR :

GÜZEL SANATLARDA TERİMLER

Yazan: Celâl Esat ARSEVEN

Ne Fransızlarda, ne Almanlarda, ne de İngilizlerde böyle bir terimler meselesi yoktur. Çünkü onlarda ilim ve sanat mefhumlarını ifade eden terimler o anlamların delâlet ettiği şeylerle beraber doğmuş ve beraber yaşamakta bulunmuştur. Bir şey varsa ismi de vardır. İsmi yoksa o şey de yoktur. Evvelce var olup da şimdi mevcut olmıyan şeylerin de mutlaka kitaplarda ismi kalmıştır.

Bu bize şunu anlatıyor ki bir milletin terim zenginliği o milletin kültür derecesini gösteren en mühim bir belgedir.

Bizde bu noksanlığın, bilhassa sanat terimlerinde, büyük bir boşluk husule getirdiğine bakılırsa kültür sahasında çok geri kaldığımıza hükmetmek icabeder. Halbuki iş böyle değildir. Güzel sanatlarda, Avrupanın yüksek kültürlü milletleri derecesinde değilse bile, Balkan memleketlerinin hemen hemen üstünde bir yer tutacak kadar ilerlemiş bulunuyoruz. Hele eski sanat eserlerimize bakarsak, güzeli sezmek ve ifade etmekte bir zamanlar Avrupa'yı da geçmiş olduğumuz şüphesizdir. Demek ki yüksek bir sanatımız vardı ve bugün de onun gelenekleri hâlâ içimizde yaşamaktadır. O halde bu var olan şeyin mefhumlarını ifade edecek bir dilimiz neden yok? Niçin bir terimler meselesiyle karşılaşıyoruz?

Acaba Nakşi, Nigari gibi resimleri bugün hayretle seyrolunan ressamlarımız, Hayreddin ve Sinan gibi dünyada eşi bulunmıyan güzellikte binalar yapan mimarlarımız yaptıkları eserlerin teferruat ve tekniğine ait terimler kullanmıyorlar mıydı? Bu sanatları öğrenirken, öğretirken işaretle mi konuşuyorlardı? Şüphesiz ki hayır! Bu terimler ne oldu? Eski sanat ve sanatkârlarla beraber onlar da ortadan kayboldu. Erbabına münhasır kaldığı ve kitaplara geçmediği için unutuldu gitti. Artık halkın ağzında kalan birkaç umumi tâbirle lûgatlerde tesadüf ettiğimiz bazı mahdut ve mânası karıştırılmış birkaç terimden başka bir şey bulmak imkânı yok. Asırlarca geçirdiğimiz iktısadi ve içtimai buhranlar hasebile duçar olduğumuz sanat ve sanatkâr yoksulluğu, gerek şimdiki sanat kalkınmamızda ve gerekse sanatın edebiyat ve dilini yeniden kurmak hususunda bizi Garba müracaat mecburiyetinde bıraktı. Mimar Kemaleddin merhumu mimari tahsili için Horasana değil Berline, Çallı İbrahimi resim tahsili için Herata değil Parise gönderdik. Güzel Sanatlar Akademisinde her sanat şubesinin başına bir ecnebi sanatkâr getirdik. Garptan gelen bu sanat ışığı oraların sanat dilini de beraber getirdi. Artık sanatın tarihini, felsefesini, tekniğini yabancı dillerde yazılmış kitaplardan öğreniyoruz. Bunları tercümeye kalktığımız zaman ise Ş. Saminin metrûkâtiyle işimizi görmek mecburiyetinde kalıyoruz.

Mânaları vâzih olmıyan ve ekserisi birbirine karıştırılan bu dumanlı terimlerle yazdığımız yazıları sonradan okuyunca kendimiz bile bir şey anlıyamıyoruz. Okuyanlar da bir şey anlamıyor. Bu sebeple birçokları yabancı dillerdeki terimleri kullanmağı tercih ediyor. Bundan çıkan netice de şu oluyor, işte size birkaç misal:

«Bir tablonun kompozisyonunda proportion, ritim ve armoni başlıca aranacak vasıflardandır, «Rubens'in tablolarındaki renk nüansları harikulâdedir. Rembrand bir kler-obskür üstadıdır. İngre'in desenleri ve etüdleri birer şaheserdir. Topkapı Sarayının restorasyonu esnasında birçok yeni ornoman motiflerine raslanmıştır. Süleymaniye caminin rölövelerinde kontreforlar gösterilmemiştir. Yeşil camiinin fayanslarındaki renso ve arabeskler çoktur. Portay'ın istalaktitleri harikulâdedir. Uzatmıyalım daha birçok yabancı kelimeler: peyzaj, portre, perspectiv, natürmort, kroki, poşad, şövale, palet, gode, glasi, frotti, gravure, vitro, dekupaj, ajur, dekorasyon, lento, şapito ilâh... Bunlar bitip tükenmez. Hele sanatın felsefe ve estetik bahislerine girersek terimlerin yüzde sekseni yabancı kelimelerdir. Fakat bunları yazanları mazur görmeliyiz. Çünkü Türkçe olacak diye hiçbir şey anlatmıyan ve teessüs etmiyen terimleri kullanmaktansa bunlarla söylemek istediğini anlatmayı daha faydalı bulmuşlardır. Fakat bu terimler otomobil, lokomotif, radyo, telgraf gibi bize Avrupadan gelmiş şeylerin ismi olsaydı kullanmakta mahzur görmezdik.

Halbuki milli kültürümüze taalluk eden ve kaynakları bizde olan şeyleri yabancı dillerden aldığımız kelimelerle ifade edersek nasıl bir Türk sanatı ve Türk dili vardır diyebiliriz? İşte Güzel Sanatlarda terimler meselesi budur. Bunu ne suretle halletmemiz lâzım geldiğini de bir ikinci yazıya bırakıyorum.

— Ulus'tan —

Asrî Kerem

Yazan :

Orhan Seyfi ORHON

Mizahî destan

Fiatı 50 kuruş

Satıldığı yer :

İstanbul Ankara caddesi Gayret Kitabevi

Yeni neşriyat:

İZMİR AKŞAMLARINDA

Yazan: Nedime Turan Yazıcı

Şiir mecmuası, 60 sahife. 25 kuruş. sıldığı yer: İzmir Kültür Kitabevi, 1939. tap, iki kısımdan müteşekkil: İzmir A ları - Milli uygularım. İkinci kısım da yade Atatürkün ölümünden sonra manzumelerdir. Hece veznile, kusur. nazım tekniğile, temiz dille yazılmış bu ler, şairin olgun bir zevk ve kültür olduğunu da gös eriyor. Cenab Şahabe ölümü için yazılmış mersiyede (İlhan dan bahsetmesi de bunda şüphe bırak Belki bugünkü genç şairler bunu beğ ler, fakat okurlar ve anlarlar mı? Her (İzmir Akşamları) isminden anlaşıla bi sık sık akşamlardan bahsediyor. har, mehtap gibi tabiat manzaraları Bunun zararlı bir tarafı bu mevzuun zılmış, âdeta tüketilmiş olmasıdır. Bu şiirlerde orijinal olmak çok güç Fakat şairin birçok güzel man var. Nazım tekniğine ait bir şey s lâzımsa, meselâ: (Şiirinle - kederine kafiyelerden kaçınmasını, (kaldım) buna artık kılişe haline gelen (adım kafiye yapmamasını isterdik. Bunu raber (İzmir Akşamları) muvaffak şiir muasıdır. Lezzetle okunur. Kitaptan Akşamlarında) isimli şiiri alıyoruz:

İZMİR AKŞAMLARINDA

Güneş alım saçını sürürken ışığında,
Kırılan teller kalır suyun kırışığında,
Günün son gülüşleri erirken dağ baş
Başka bir zevk duyarım İzmir akşam

Batının bulutları kızıla bürününce,
Pembeleşen ufuklar uzanır ince ince,
Dalganın etekleri sahile sürününce,
Enginlere dalarım İzmir akşamlarınc

Gölgeler bir siyah tül içinde iner yere
Akasyaların düşer başı pencerelere.
Kayalıklara çarpar alnını akan dere
Geçen günü anarım İzmir akşamlar

Kurtulunca solgun ay gündüzün ka
Dolaşan kayıkçının su ürperir sesinde
Sahiller içiyorken rüzgârın nefesinde
Birkaç yudum tadarım İzmir akşa

ÇINARALTI

Dilde, fikirde, işde birlik

Sayı: 56 — İdare Evi : İstanbul, Ankara caddesi, Çınar Yayınevi. No. 47 — Telefon : 22129

Cumartesi 17 Birincikteşrin 1942 — TÜRKÇÜ FİKİR ve SANAT MECMUASI — Fiatı: 15 Krs. — Cilt : 3

Bir Kelime, Bir Asır!

Yazan : Yusuf Ziya ORTAÇ

Reşit Paşa, Arslanhane önünde kükreyeli 103 yıl oldu. Bu, Şarkın Garba «Hattı hümayun» la yüz çevirişidir.

Hürriyet güneşi, Rumeli dağlarından 34 yıl evvel doğdu. Işığında, cami, kilise, sinagog kucaklaştılar.

29 İlkteşrin 1923 gecesinin üstünden 19 yıl geçti. O gün doğanlar, bugün askerlik çağındadır.

Ve biz, üç nesil yetiştiren üç inkılâptan sonra, hâlâ şapkamızla garplıyız.

Fesi kaldırdık. Şimdi mahalle kahvesinde kasket nargile içiyor, fötr tavla oynuyor ve melon dedikodu yapıyor : Boş topraklarımız, adam, adam, adam beklerken..

Çarşafı, peçeyi kaldırdık. Şimdi meyhanede kadın gazel okuyor, poker masasında kadın rest çekiyor ve İstanbul sokaklarında kadın kaldırım süpürüyor : boş beşiklerimiz, çocuk, çocuk, çocuk beklerken..

Arap harflerini kaldırdık. Şimdi ediblerimiz biribirine soldan sağa söğüyor, matbaalarımız Tahirle Zühreyi soldan sağa basıyor ve çocuklarımız kızıl maskeli haydut romanını soldan sağa okuyor: Kafalarımız, kitap, kitap, kitap beklerken..

Kurnazlığa hâlâ zekâ diyoruz ve ihtisas, tâbiiyetimize girince, adı «hüsnü niyet» oluyor.

Pasteur'ün ölümünden kırk yedi yıl sonra, bostanlarımızı hâlâ tifo sulamaktadır. Ve biz, üzerinde kuduz köpekler dolaşan asfalta Garp diyoruz.

Bir asır, bir kelimenin mânasını öğrenmemize yetmedi.

Yusuf Ziya ORTAÇ

YENİ ABONE ŞARTLARI (37 den itibaren)
Yıllığı 750, altı aylığı 380, üç aylığı 200 kuruş.
Ecnebi memleketler için :
Yıllığı 1000, altı aylığı 500 kuruş

Sahip ve Neşriyat Müdürü :
Orhan Seyfi ORHON

İHTAR :
İdarehanemize gönderilen eserler neşredilsin edilmesin sahiplerine iade edilmez.

MİLLÎ KÜTÜPHANE ANKARA

Sayı=56, 1 mart 1942

Kafkasyaya dair bir yazı

Yazan:
Emekli General
H. E. ERKİLET

Sayın bir okuyucum, Adanada çıkmakta olan «Türk Sözü» gazetesinin bir nüshasını mektubuna ekliyerek, bu gazetenin, yabancı bir mecmuadan Kafkasyaya dair aldığı bir yazıyı bütün yanlışlarile birlikte tercüme ve neşretmiş olmasından acı acı şikâyet ediyor. Millî şuur ve duygunun ta kendisi olan, bay doktor A. Afşarın mektubunun samimî satırları arasında sezilen ve okunan millî öfke ve teessürün ne kadar haklı olduğunu anlamak için, filhakika yukarıda adı geçen gazetenin 12 eylûl 1942 tarihli baskısındaki «Kafkasya» başlıklı yazıyı okumak yeter.

Yalnız şunu peşin söylemeliyim ki, gündelik siyasî «Türk Sözü» nün, Kahirede bir İngiliz propaganda organı olarak çıkmakta olan Fransızca Images dergisinden aldığı Kafkasya yazısındaki yanlışlıklar, belki her hangi bir fena niyetten ziyade cehaletten ve Rus propaganda istatistiklerine körü körüne tebaiyetten ileri gelmektedir. Çünkü Ruslar ve, bilhassa son 22 yıl zarfında, Bolşevikler, Rusyadaki Türkleri istatistiklerde daima müteaddit kabilelere ayırarak olduklarından çok daha az göstermeğe çalışmışlardır. Meselâ Kırımda ve Şimalde, İdil (Volga) boylarile Urallarda yaşıyan Türkleri Tatar adile ve gûya Türkten gayri bir kavimmiş gibi ayrı göstermişler ve Avrupalıları buna inandırıp alıştırdıktan başka gariptir ki bizlere yâni Osmanlı Türklerine de, şimal kardeşlerimiz için Tatar dedirtmişlerdir.

Yabancıların yanlış bellemelerine ve meselâ bir İngiliz Images dergisinin Kafkasyaya dair hatalı bir yazı neşretmesine gerçi bir şey diyemeyiz. Belki de onlara, büyük Türk milletine ve Türk yurtlarına dair doğru malûmat almakta, hiç bir yolaylık ve yardımda bulunmadığımız için, yâni bu hususta bir çok dillerde ciddî ve mevsuk neşriyat yapmadığımız için, töhmetli olan biziz. Fakat onların yanlış yazılarını tetkik ve tahşiyesiz, basma kalıp alıp neşretmek bizim için şüphesiz daha büyük ve daha ağır millî bir hatadır. Çünkü bu gibi mağşuş, noksan ve yanlış neşriyatla evvelâ, kendimiz ve millî yurtlarımız hakkındaki bilgisizliğimizi meydana vuruyoruz. İkincisi, milettaşlarımıza kendi millet ve yurdumuza dair yanlış fikir ve bilgi veriyoruz; üçüncü ve en ağır bir suç olarak kendi millet ve yurtlarımıza dair yabancı illerde, bilerek veya bilmiyerek, yapılmakta olan yanlış neşriyatı kendi yayınımızla teyit ediyoruz. Bu sebeple, millet ve yurdumuza büyük zararlar verebilecek olan bu gibi neşriyattan her Türk ve bahusus her Türk gazete sakınmalıdır.

Çınaraltı mecmuası, Üniversitemizin Türkiyat enstitüsünün salâhiyetli profesörlerinin kıymetli yardımlarile «Türklerin yaşadıkları yerler ve sayıları» başlıklı bir yazıyı 31 ikincikânun 1942 tarih ve 26 sayılı nüsyasının 14 : 15 sahifelerinde neşretmişti. Türk millet ve yurtlarına dair yapılacak, tercüme ve telif, neşriyatta bu yazıdaki esasların dikkate alınmasını, çok samimî ve millî bir his ve endişe ile, arkadaşlara tavsiye ederim. Çünkü kontrol edilmiş olan bu yazıda, Türklerin sayısını, hem şimdi yaşadıkları memleketlere, hem de dağıldıkları kavim ve kabilelere göre, doğruya mümkün mertebe yakın olarak bulmak kabildir.

Şimdi, Türk Sözünün, iktibas suretile, ve okuyucularına anlatmak istediği fakat okuyucumuzun teessürünü mucip olacak surette yanlış anlattığı hakikî Kafkasyaya gelelim:

Bakûdan Taman yarım adasına doğru şimal batı ve cenup doğu istikametlerinde, doğru bir hat halinde uzanan ve en geniş yeri 225 km. olan 1280 km. uzunluğundaki Kafkas yüksek dağ silsilesinin şimalindeki eyaletlere Şimal Kafkasya ve cenubundaki yerlere de, Avrupalılardan alınma eski bir coğrafya tâbirile Maverayi Kafkas denirse de, buraya bizim Cenup Kafkasya dememiz daha mantıkî olur. Çünkü Maverayı Kafkas, Kafkasın ötesi yâni ardı demektir; Avrupalılar için Kafkasın ötesi her neşkadar Cenup Kafkasya olursa da bizim için Kafkas dağlarının öte tarafı ancak Şimalî Kafkasyadır. Bu sebeple bizim, Cenubî Kafkasyaya Transcaucasie'nin basma kalıp tercümesi olarak Maverayı Kafkas dememiz doğru değildir.

Kuma ırmağile Kafkas silsilesi arasındaki Şimalî Kafkas eyaletlerinde, Images mecmuasının yazdığı ve T Sözünün aynen tercüme ve derce gibi yalnız Müslüman dağlılar, Çer ler, Çeçenler, Enguş'lar ve Osset yaşamaz; buralarda yurt ve toprak hibi Türk Balkar'lar, Karaçaylar, gaylar ve Kumükler de vardır. Ko çayı ile Volga arasındaki isteplerin hibi olan Kalmük Türklerini, Kafka nın dışında olduklarından, burada mıyorum.

Dr. Georg Leibbrandt'ın 19 de bastırdığı Sovyet Rusyanın Avr daki milletler haritasına göre, malî Kafkasyada 1939 yılında T milletinden olmıyan Müslüman kav lerin yekûnu takriben 1,607,000 darsa da buradaki Türklerin 267,000 kadardır. Ayni haritada ğıstanın 857,000 den ibaret gö len nüfus içinde bir miktar Nogay Kumük Türkleri olduğu bildirildi göre de Şimalî Kafkasyadaki Ti rin sayısı bir miktar daha yükselir. naraltının 26 sayısındaki «Türk yaşadıkları yerler ve sayıları» yazıs Şimalî Kafkas Türkleri 328,000 olarak gösterilmiştir. Aradaki fark yet istatistiklerinin Türkleri kasten göstermesinden ve hattâ birçok Tü rin korkudan kendilerini saklıyarak dırmamalarından ileri gelmektedir. husus bütün hıristiyan Türkler Ru nüfusa Rus olarak geçirilmekte im

Cenup Kafkasyadaki Türk yu Azerbaycana gelince bunun r Images'ın bildiği gibi 2,000,000 o yaıp 1933 Sovyet Rus istatistikl göre bile 3,209,727 dir. Azeri T lere gelince bunların yalnız Rusya sayıları Dr. G. Leibbrandt harita göre 1939 da 2,274,000 dir. Ha hakikate en yakın sayıları Çına nın 26 ncı sayısına nazaran 2,986 dir. Bunlara İrandaki en az 3,000 Azeri Türkü de katılırsa tak 6,000,000 Azeri Türkünün mevcu duğu anlaşılır.

İngiliz propaganda mec Images, gariptir ki, Cenubî Kafk daki Ermenistanın en son Rus ist tiklerine göre 1,281,599 dan olan nüfusuna kasten tecahül gös rek bunların Rusyada 3,000,000 fazla nüfusları olduğunu ileri sürü Halbuki Dr. Leibbrandt'a göre P

(Sonu 15 inci sahifededir

Mesut olmak için!

Yazan: Dr. Mustafa Hakkı AKANSEL

Zenginlik mi, güzel kadın mı, şöhret mi, bilgi mi, hülâsa, şahsi bir gaye mi, yoksa, şahsi bir menfaatın üstünde, milli bir ülkü için insanı daha bahtiyar eder?

Saadet'in sırrı, seçilen hedeftedir. Seçilen gaye, insanın irsiyetine, muhitine, bilgisine, görgüsüne, yapılan propagandaya, okunan kitaplara göre değişir.

Hiç okuyamamış zavallı, cahil bir adam hayatta seçtiği emel gayet şahsi olur, ahdut olur. O, ancak kendisinin maddi menfaatlerinden başka bir şey düşünemez. Ama, kimsenin bir şey demeğe hakkı yoktur. Birçok insanları, (ekmek parası) düşüncesi tamamile işgal eder. Bu gibi insanların yanına, hayatta yüksek bir emel kovalamak kâbil bile gelmez.

Hodbin, yalnız şahsi menfaat güden gayeler birbirini imha eder. Dünyada, bu emellerden hiç bir şey kalmaz. Bu dünyada, ancak, şahsi menfaat üstünde, yüksek bir ülkü, bir ideal için yapılmış şeyler baki kalır; camiler, çeşmeler, köprüler, hayır işleri, vatani ahlâki eserler, büyük sanat eserleri, büyük bir ülkü uğruna vakfedilmiş, temiz ahlâk, yüksek seciye mahsulü ömürler!

Aydın, vicdanlı, kültürlü Türkler için, hayatta kovalanması lâzım, ve onlara hakiki saadeti temin edecek olan biricik yüksek ve asil emel (Yurt sevgisi), (Vatan aşkı), memleketin yükselmesine hizmet etmek işidir. Böyle bir emel peşinden koşabilmek için, her şeyden evvel, yüksek bir kültür sahibi olmak gereklir. Çok ve çeşitli şeyler bilmek umumi ve milli tarih, felsefe okumuş olmak, beynin ufuklarının çok genişlemiş olması şarttır. Yüksek kültür sahibi bir insan, dar cahilin, kendi şahsi menfaatini kavradığı kadar keskin bir tarzda, memleketinin yüksek menfaatlerini kavrar, ve ona göre hareket edebilir. Çünkü, onun beyni, yurt kaygısı gibi mücerret fikirlere kadar çıkabilir. Osmanlı Devletinin batışının asıl sebebi, bu kıratta insanların, pek nadir olarak iş başına gelemiş olmasındadır.

Mesut olmak için, hayatta yalnız bir şey vardır: saadetin peşinden koşmamak, onu aramamak, şahsi emellerimizin üstünde bir ülkü peşinden koşmak! Bilgi, sanat, insanlara iyilik, vatan hizmeti gibi!

Bizim memleketimizin şimdiki durumu, mekteb, hayır işleri gibi gayeleri bir tarafa bırakıp, var kudretimizle, (yurdun yaşaması ve yükselmesi) ülküsüne sarılmamızı emrediyor. Kültür, vicdan, iyi kalblilik, yüksek ruh bunu istiyor.

Diyeceksiniz ki: «Etrafımızda, iyi misâl yok, belki daha fazla olarak, fena misâl görüyoruz.» Asıl hüner, bu fena misâllere rağmen, vatan yolundan şaşmamaktır.

Nurlu, vicdanlı bir Türkün hayatta en yüksek emeli şu olmalıdır: Yaşamağa yetecek kadar bir gelir, ve sonra, yüksek bir ideal: Milliyet ve yurt sevdası!

Yurdumuzun şimdiki haline göre, bu emelden gayrisi idrâksizliktir, vicdansızlıktır, bayağılıktır, hiçliktir.

Hıncım ve Kılıcım

Kafamda bir cehennem; geçmiş günlerin kini,
Silemez zaman şimşek olsa içimdekini
Yılların alevinde çelikleşiyor hıncım
Öcümü yarın kılıç diye kullanacağım!...
Çalkanıyor benliğim ve dar geliyor zaman
Yıkmak, yakmak, yaratmak istiyorum durmadan
İçimde kıvranan bir yılan gibi ayrılık!
İki gün sürecek bir yalan gibi ayrılık!
Siz ey özlediklerim tutuşunuz elele
Göğsümü açıyorum Asyadan kopan sele..
Yıllarca ilerdeyim, yüzyıllarca uzakta;
Gün doğmadan yoldayım, gün batarken ayakta
Bayrak yaptım ülküme, gözlerimdeki kanı,
Toprağa perçinliyor adımlarım zamanı.
Varmak için ülkümü ağarttım geceleri,
İmkânsızlığa vurdum, çelik kelepçeleri..
Hançer gibi gözlerim ufukları deliyor,
Altımda yer, üstümde gökkubbe sendeliyor.
Gökle yer kavuşacak, ben takınca kanatlar;
Ardımda yarışacak kızıl yeleli atlar
Zaman zaman bana ne sırlar söyler bir peri
Bakarım yıldızlara ve sayarım günleri!..

Dündar AKÜNAL

Yurt sevdası! İşte, aydınlar için, âbı hayat! İşte saadetin sırrı!

Hayatta, erişilen şahsi gayeler, artık bir (gaye) olmaktan çıkarlar .İhsan, bir çok seneler kovaladığı bir şahsi emeline nail olduğu gün, onun, ne kadar ehemmiyetsiz, ne kadar cansız olduğunu, esefle, anlar. Zavallı şair gibi:

Senelerce koşmuşum arkasından bir hiçin,

diye haykırır.

Yurt sevdası ise, hiç bir zaman erişilemiyecek kadar yüksek bir emeldir. O, bütün bir ömrü nurlandırmağa, ona asalet, şeref ve haysiyet vermeğe yeter.

Alman filozofu **Kayzerling**: (Hayatta, insan, pek yüksek bir emel seçmeli ki, bütün fikirleri daima baş aşağı gitmesin, aksine, yukarı, dimdik, her zaman göklere doğru yükselsin) diyor.

Fransız filozofu **Renan** da: (Hayatta, şahsi menfaatlerin üstünde, kovalanan bir emel, bir fikir, insanın ömrünün birliğini, bütünlüğünü, güzelliğini, şaşmazlığını temin eder, ömre, bir asalet, bir yükseklik verir) diyor.

İnsan, bütün hayatınca, meselâ yurt sevgisi gibi, milliyet aşkı gibi, şahsi düşüncelerin üstünde bir fikre saplanıp kalırsa, bu yüksek ve yükseltici emel, bütün ömrü nurlandırır. Böyle bir insan, artık sağa sola sapamaz. Onun ömrü birdir, bütündür, muayyen bir yolda dosdoğru gitmiştir. Böyle bir ömür, öldükten sonra da derin bir iz bırakır.

Fransız filozofu **Taine**(Ten) der ki: (Muhitin kaygılarından, şahsî menfaatlerden kendimizi çekip koparmak için, ruhumuzda, her şeyden önce, parlak, alevli bir ışık yakmalıyız).

Aydın, vicdanlı, kültürlü Türkler için, bu alevli ve yakıcı ışık, ancak, milliyet ve vatan aşkı olabilir!

Bence, (Şeftali Bahçeleri) (1) nin felsefesi kadar, bu dünyada, miskin, emelsiz, gayesiz, insanı küçülten başka bir felsefe daha yoktur. Buna karşılık, her engele, her uyuşturan muhite, insanlara, her ahlâksızlığa, her kaba zevke göğüs gerip, (vatan uğruna), dosdoğru giden bir saf ve temiz emel kadar da, insanı yükselten, onun ömürüne asalet, kibarlık veren başka bir emel, ülkü, ideal daha yoktur

İşte, vicdanlı, kültürlü bir Türk için, mesut olmanın sırrı!

Dr. M. H. AKANSEL

---

(1) **Refik Halid**'in (Şeftali Bahçeleri) isimli çok güzel bir hikâyesi vardır: Mülkiye mektebinden yeni çıkmış, kalbi, yurt için yanıp tutuşan, kültürlü, vicdanlı bir genci, Anadoluda bir kazaya kaymakam tayin ediyorlar. Muhitin tesirile, yavaş yavaş, kendini, rakıya, kadına, kaba eğlencelere veriyor: (Şeftali Bahçeleri) ndeki âlemlere dalıyor. O güzel, temiz, yüksek yurt projeleri hep unutuluyor. En sonunda, bu aydın, fakat seciyesi, azmi az olan genç te, ruhsuz, emelsiz bir hale geliyor.

IRKIMIZIN KAHRAMANLARI

Küçük Mehmet Beğ

Yazan : Nejdet Sançar

Küçük Mehmet, Türkiye tarihinde bir deniz vakasının kahramanıdır. Bu vaka, Çanakkale Boğazı yakınlarında yapılmış küçük bir çarpışmadan ibarettir. Lâkin bu küçük çarpışmanın kahramanı olan Küçük Mehmet, kavgada gösterdiği yiğitlikle, ülkeler aşan, kaleler yıkan, büyük zaferler kazanan ve çığırlar açan kahramanların soyundan ve o ruhu taşıyan bir er olduğunu göstermiştir.

Küçük Mehmet Beğ'in yiğitlik vakası, Türk - İtalyan vuruşmalarının en uzunu olan Girit savaşının bir yılına raslar. 1645 yılı nisanında Türk donanmasının denize açılıp Giride varmasile başlıyan ve yirmi dört yıl süren bu savaş esnasında Türkler, düşmanlarile Girit topraklarında ve Akdeniz sularında birçok kereler çarpışmışlardı. Kara çarpışmalarının hemen hepsinde İtalyanları yenen Türklerin, donanmanın usta ellerde bulunmayışı yüzünden, denizlerde bazan başarı kazanamadıkları oluyordu. Venedikllerin üstünlüğü ile sona eren böyle bir sa[illegible] da 1657 de yapıldı. Köprülü Mehmet paşanın sadrâzamlığa geçişinin ikinci yılı idi. Donanmamız, düşman tarafından kapatılmış olan Boğaz yolunu açıp Giride yardım götürecekti. Bunun için de İtalyanlarla savaşmak ve onları yenmek gerekiyordu. İşte bu savaş Çanakkale Boğazı yakınlarında yapıldı. Fakat beklenilen sonuca ulaşılamadı. Yalnız bu çarpışma, tarihimize bir yiğitlik vakası armağan etti:

Venedikli İtalyanların büyük ve ünlü bir mavnası, öteki teknelerin biraz uzağında, Türklere karşı vuruşuyordu. Üç küçük Türk mavnasının kumandanları olan Ömer, Süleyman ve Halil adlı kaptanlar, bu ünlü düşman gemisini batırmak için teknelerile üzerine saldırdılar. Türk mavnaları çevik hareketlerle büyük düşman gemisini çevirmiş hırpalıyorlardı. İtalyan mavnasının, denizin dibini boylamasına az kalmıştı. Lâkin imdadına yetişen Venedik gemilerinin yardımile bundan kurtuldu. Düşman mavnasını kurtaran bu imdat, Türk kaptanlarını müşkül duruma sokmuştu. Artık onlar için çekilmekten başka yapılacak iş yoktu. Üç kaptan da teknelerini çekmek istediler. Ama saldırma sırası düşmana gelmişti. Venedikliler, bu üç küçük tekneyi ele geçirmek için Türk mavnalarının üzerine atıldılar. Ömer ve Halil, ustalıklarını gösterip düşmanın elinden kurtulmak imkânını buldular. Kavganın bahtsızlığı Süleyman kaptanın omuzlarına yüklenmişti. Süleyman, kemisini düşmanın elinden kurtaramadı. Venedikliler onun mavnasını zaptederek yedekte götürmeğe başladılar.

Kavga, karaya pek yakın bir yerde olmuş, kıyıdakiler Türk mavnalarının çevik ve yiğit hareketlerini sonuna kadar seyretmişlerdi. Bunlardan ikisinin kurtulmasile sevinmek istiyen gönüller, üçüncüsünün götürülmekte olmasile yaslanıyordu. Kıyıdan, küçük Türk mavnalarının bu ustaca çarpışmalarını seyreden Türklerden birisi, Alâiye sancak beyi Küçük Mehmet Beğ, buna dayanamadı. Bir Türk gemisinin düşman tarafından göz göre göre götürülmesi ona pek ağır gelmişti. Bu hal, Beğe âni bir karar verdirdi. Eline geçirdiği bir kaç kayığa elli kadar er koyan Küçük Mehmet, düşman gemilerinin ardına düştü. Buyruğundaki bu elli kadar erle Türk mavnasını kurtaracaktı. Kayıklar suda hızla kayıp Venedik gemilerine yetiştiler. Kayıkların, götürülmekte olan Türk mavnasına yanaşmasile Venedik denizcileri ve Küçük Mehmedin erleri biribirlerine girdiler. Kama ve bıçaklarla yapılan çok sıkı bir çarpışmadan sonra, Alâiye sancak beyi yanındaki savaşçılarla mavnaya çıktı. Türk mavnasında yüz elliden artık İtalyan vardı. Küçük Mehmet beğ, kendi erlerinin sayısından üç kere çok olan Venedikli kâfirler üzerine saldırmaktan çekinmedi. Kamalar ve bıçaklar burada daha sert ve daha ustalıkla sallandı. İtalyanlar hiç beklemedikleri bu saldırış karşısında şaşırmıştılar. Küçük Mehmet, onların kendilerini toplamalarına vakit bırakmadı. Mavnanın içindeki bütün Venedikliler, Türk kama ve bıçaklarının altında can verdiler. Küçük Mehmet, vuruşmadan arta kalan yeğitlerile mavnayı kıyıya doğru yönelti. Venedikliler buna engel olmak istedilerse de beceremediler. Türkler, vuruşa vuruşa mavnayı kıyıya getirdiler.

Küçük Mehmet beğin başlık yaptığı bu küçük deniz kavgası, ilk bakışta, o kadar mühim değil gibi gözükebilir. O; bu hareketile ne bir zafer kazanmış, ne bir kale almış, ne de bir ülke zaptetmiştir, ancak düşman elinden bir gemi kurtarmıştır. Fakat o; bu gemiyi almak için yaptığı hareketle zaferler kazanan, kaleler alan ve ülkeler zapteden kahramanların soyundan ve o ruhu taşıyan bir er olduğunu göstermiştir. Bir iki kayığa konulan bir avuç erle düşman gemilerine saldırmak ve onları alt etmek pek de yapılacak işlerden değildir. Küçük Mehmet, bu işi yapabilecek gücü kendisinde duymak ve ölüme karşı yürümek suretile, hayatı hiçe sayan kahraman ve ulu Türkler arasında kendisine şanlı bir yer ayırmıştır.

Alâiye sancak beyi Küçük Mehmet beğ, kahraman bir Türktür. Her ne kadar talih ona Küçük adını vermiş, tarih de sahifelerine küçük bir vakasını geçirmişse de, o, bu küçüklükler arasında büyük bir bey olarak parlamaktadır.

Nejdet SANÇAR

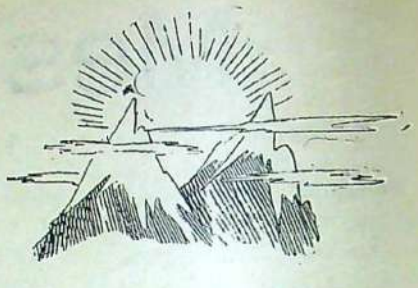

Kurşun delmiyecek mi

Köz köz oldu yüreğim,
Sıram gelmiyecek mi?
Göğsüm yurda bir siper
Kurşun delmiyecek mi?

Başları duman dağlar,
Heybeti yaman dağlar,
Söyleyin aman dağlar
Sıram gelmiyecek mi?

Çektiğim gayri yeter,
Hasret ölümden beter,
Rabbim!. Eyüp sabrı ver
Sıram gelmiyecek mi?

Göğsüm yurda bir siper
Kurşun delmiyecek mi?

Halim Yağcı

Cennet

Ben bülbülüm gülüm nerde,
Ülküm için ölüm nerde,
Cennet merhem sürmez derde
Cennet gibi yer bizdedir.

Gelecekle dün bizimdir,
Gece sizin gün bizimdir,
Vatan için ün bizimdir
Türke ölenler bizdedir.

Ülküm seldir geçen bilir,
Bir kevserdir içen bilir,
Değerini biçen bilir;
Millet için ser bizdedir.

Sen gel öze gel, öze gel,
İçimizdeki köze gel,
Cennet bizde sen bize gel
Cenk bekliyen er bizdedir...

Süleyman Bu

Ginaraltı, S.56, 17 Eylül 1942 C.3

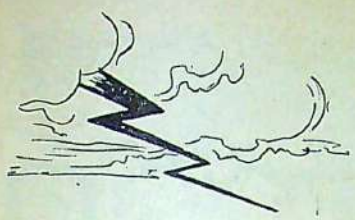

Dağlardan...

Selâm olsun Aydın illi arslana,
Yine efelerim dağa yaslana,
Ormanlarda yağız atlar beslene.

Damarımda sarı zeybeğin kanı;
Atlarımın doru, yağızdır donu.

✻

Savulun, savulun geliyor Efe,
Nişan aldık kurşun varır hedefe,
Düğün günü bugün dizilin safa!

Silâhlar, martinler patlasın varsın,
«Kelle getirenler bahşışın alsın.»

✻

Ölüm uzak değil: can bir tetikte.
Mertlik bayrağını dağlara dikte,
Desinler zeybeğim birdir mertlikte.

Sislendi başımız, dağlar denğimiz,
Ey dağlar söyleyin yiğit hangimiz!

✻

Bu kez selâmımız dağlardan bizim.
Kurşunlar belimizde dizim, dizim.
«Yersel» im dağlarda tunçlaştı yüzüm.
Dağa çıkar dosta selâm salarım,
Dağlarda kalbleri bir bir elerim.

Muzaffer YERSEL

Hâtıralar

Hayrünnisa OMAY'a

atırlar mısın bir gün seninle aynı yerde,
ladıktı geceyi karanlık bir denizde..
ardık çığlıklarla çocuk gibi güler de,
eş böceklerinin çizdiği nurdan izde.

ırlar mısın tenha, karanlık bir kıyıydı,
ak ve yosun kokan büyük kayalar vardı.
ökte kocaman, sarı yıldızlar asılıydı.
ılarda sahillerin ışıkları oynardı.

di aynı yerdeyim, gezdiğin sandal işte.
e camdan geçerek alnına düşen ışık..
serken parmağını kanattığın dal işte.
ce yine karanlık, sular yine karışık...

Leman ÇİÇEKDAĞI

TENKİD

Kuyucaklı Yusuf

Yazan ; **Vecdi BÜRÜN**

Sabahattin Ali, son senelerde adı çok geçen iki hikâyeciden biridir. «Kuyucaklı Yusuf» adlı romanının alâka ile alâkasızlık arasında tereddüt eden bir dikkati kendine çekmesinin sebebi, yazıcının daha evvel hikâyede şöhrete doğru giden bir isim yapmış olmasıdır. Romanı parti müsabakasında dördüncülük kazandı. Yukarıda da söylediğim gibi, onun romanına gösterilen alâka olmuş bitmiş bir romancının eserine karşı gösterilen alâka değildir; acaba nasıl yapmış? sualini de ihtiva eden bir dikkat ve daima ham kalan bir tecessüs.

Sabahattin Ali, hikâyelerinde, bilhassa bunların nevilerinde, şahsiyetinin ve sanat telâkkisinin esas davranışlarında, biribirlerini bir türlü mağlûp edemiyerek bazan biri, bazan diğeri galip gelen iki zıddın mücadele alanı olarak görünür: Sonuna kadar vardırılmış pilânlı ve peşin hükümlerin sürüklediği sınırlı bir realizm; buna karşı da, diğer şahısların ruh dinamizmalarının ipini bile tek kahramanın fert şuurunun, mücerret fert ruhunun eline teslim ettiği firen tanımıyan, şişirilmiş bir romantizm.

«Ses» hikâyesinde, «Kanal» da, daha bir çoklarında pilânlı realizmi görürüz: Sosyal münasebetler idare edenlerle edilenler arasındaki birinin zalim diğerinin mazlûm olduğu karşılaşmalar mertebesine irca edilmiştir. Sabahattin Ali, muhakkak ki bu işi, bu idare edenlerle idare edilenler işini, L. Duguit gibi hukuki tarihi kolaylaştırmak maksadile almaz; o bunu kabul eder, ve tezatları bütün keskinliklerile hikâyeleştirir. Gaye, ideolojiye saffetin elbiselerini giydirerek kıyafet tebdilini muvaffak olmuş göstermektetir. Daha ileri de gidildiği olur. Realizmin böylesine şaşmamak elden gelmez; «Ses» hikâyesinde saz çalan, türküler söyliyen Ali imtihanda sıkılması yüzünden kaybedince yazıcı onun üzüntüsünü yüzünün mânasından, ifadesinden sezemez, biz de bunu sezmiyen yazıcı ile Ali'nin sahiden hiç istifini bozmadığını zannederiz. Yazıcı nihayet Alinin iztırap duyduğunu ayağını parke üzerine vurmasından anlar: Ali yüzünde hiç bir sıkıntı işareti vermiyecek, ama küçük ve görünmesi güç bir hareket, yazıcıya göre her şey burada: Behaviorist'lerin, Pavlof'cuların bayılacakları işaret.

«Değirmen» hikâyesinde, yazıcının başka hikâyelerindeki pilânlı realizmin tam zıddı, sosyal baskıdan kendilerini kurtarmış, hattâ bundan haberi olmıyan duygularla, fantastik oldukları kadar irreel olaylarla karşı karşıya kalırız. Orada, aşkın delillerini minareye çıkıp sevgilisinin adını bağırmakla, kollarına bacaklarına bıçaklar saplayıp nehirde akıntıya karşı yüzmekle veren öyle bir tarif var ki, bize yazıcının tezatlı sanat telâkkisi diramını bir anda resmeder. Birdenbire Sönen Kandiller» de böyle.

Hikâyecinin içinden çıkamadığı bu hal, hakikate yaklaşan tefsirlerle kolayca meydana çıkarılır. Bu hal bence sanatkâr adamın son derece şahsî telâkkilerile sosyal adamın muhakkak bir ideolojiye bağlanması, onu müdafaa eden, kavgasını yaşıyan adamı olması zaruretinden beslenmektedir. Sanatkâr şahsiyetin nisbi devamlılık içindeki bütünlüğünü elde etmek, bunları barıştırmakla kabildir.

«Kuyucaklı Yusuf» Sabahattin Alinin ilk romanıdır. Bu romanda yazıcının her iki davranışı da var. Fakat mücadele halindeki iki taraftan daima birincisi, plânlı realizm hâkim vaziyettedir. Esas tem, idare eden lerle, edilenler arasındaki diramlardan biri. Yusuf idare edilenlerdendir. Okumasına öğrenmesine hiç lüzum yok; o her şeyi, idare edilenlerin doğuştan Allah vergisi olarak paylaştıkları Kayserling'in «urwissain» i ile anlar, bilir, idrâk eder.

Babalığının kızı Muazzezle aralarındaki aşka, bu kıza eşraftan birinin oğlu, Şakirin musallat olmasile, — yâni idare edenlerden birinin zulmile — ortaya bir macera çıkar. Muazzezin ölümü de bir sebebe bağlanırsa eşraf oğlunun musallatlığı yüzündendir. Yusufun «Yeni bir hayata» başlaması da bu yüzden. Peşin hükümlerle ve plânla yazılan bu romanın, yazanın ideolojik görüşünü objektifliği sayesinde eserin bütününün manzarasını değiştirmesine müsaade etmiyen halis bir realistin eseri kadar muvaffak olamıyacağı tabiidir. Roman, hayat olduğuna göre, onu böyle plânlaştırmak ve ideolojik keyiflere göre hudutlandırmak romanın da hayatında mânasına ihanet etmektir. Sabahattin Ali kendini bundan pek âlâ kurtarabilir. Onda, hikâyelerinde ve romanlarında bol bol rasladığımız gibi, çok taze ve çok kendine mahsus kabiliyetler var: Daima değişik ve değiştikçe ifade hacmi artan canlı bir üslûp, karşılıklı konuşturmada suniye hiç yer vermiyen bir tabiilik, tabiati güzel bir anlayışla onu hiç bozmadan bir Peyisajist'in olgunluğu ile anlatış. Bütün bunlar bir romancı için kıymetleri inkâr edilemiyecek kabiliyetlerdir. Fakat roman, sadece bunlarla meydana getirilemez. Bunları halis bir romanın unsurları olarak kullanmak için, bütünü meydana getirecek, yalnız sanat endişesinden başka hiç bir düşüncesi olmıyan tarafsız bir kâinat ve insan telâkkisine lüzum vardır. Sabahattin

(Sonu 12 nci sahifededir)

DELHİDEN ÜSKÜDARA

Tefrika : 8 **Yazan : BARKIN**

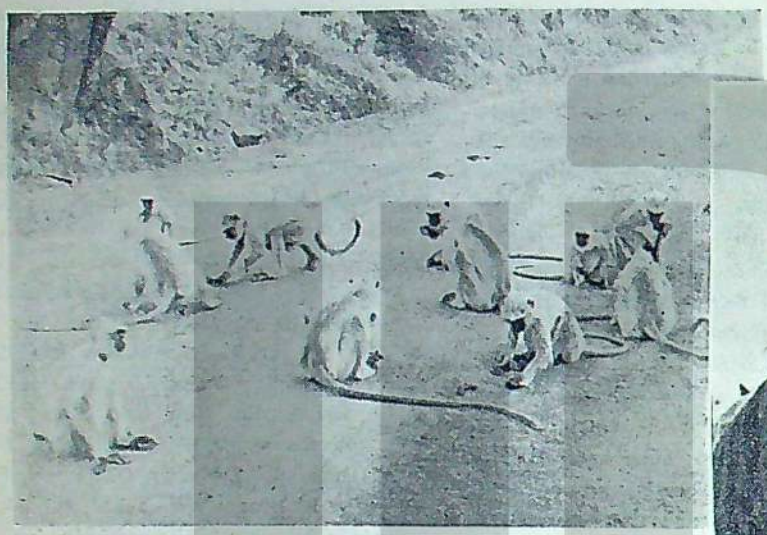

Otobüslerin durduğu yerde maymunlar etrafımıza toplanıyorlardı.

İki Hintli arabayı çekerek götürüyorlardı.

Sabah erkenden (Abu Rad) a gelmişiz. Burası Mont Abu denilen Abu dağının istasyonudur.

Abu dağı takriben 1200 metre irtifaında olup ortasında gayet lâtif bir göl ve etrafında Raçpotana racalarının sarayları ve en mühimi olarak da 800 - 900 senelik bir tarihe malik olan (Dilvara) mabetleri vardır. Ben işte asıl Hint sanat tarihinde pek mühim bir yeri olan bu mâbetleri görmek için Mont Abuya geldim. Hindistanlıların dediğine göre Ağradaki Tacmahal müslüman sanatı için neyse Mont Abudaki Dilvara mabetleri de Hindu sanatı için odur. Yani Mont Abu Hinduların taçmahalidir. Filhakika bütün Hindistanda bu kadar itina ve zevk inceliği ile yapılmış bir Hindu mabedi daha yoktur denilse doğru olur.

Dilvaradaki mabetler Cayna mabetleridir. Canya dini birçok bakımlardan budizme benziyen bir dindir. Dinin vazıı Mahavira (Hindu dilinde büyük kahraman demektir) lâkabile anılan ve tarihi olduğu söylenen bir şahsiyet olup (Buda) nın muasırıdır. Yani milâttan evvel 6 ncı asırda yaşamıştır. Bu şahsa Mahavira dedikleri gibi Cayna (bu kelime de kahraman mânasına gelir) dahi derlermiş. Bu din dahi Budizm gibi eski Birahma dininin esasları üzerine kurulmuş bir mezhep gibidir.

Tenasüh yâni ruhun bedenden bedene intikaline inanır, hayatta işlenen günah ve sevapların pâyidar olan ama bedenden bedene intikal edip giden ruhun misafir olduğu çeşitli bedenlerde idrâk edeceği huzur ve azap halleri üzerine müessir olacağına kanidir. Brahmanizmde ezeli ve ebedi olan ruha atma veya atman [*] derler. İşlenen iyi ve kötü hareketlere Karman denilir. Karma ruh üzerine daima müessirdir ve ruh kalıp değiştirdiği zaman (Karma) nın tesirre kendisine iyi veya kötü yâni h saadet içinde veya azap ve elem iç dünyevi hayat mukadder olan bir cism yâni domuz veya lâğımlarda dolaşan veya evlâtlarını kaybeden bir ana vi yerleşir.

Mabedin bekçisi hatları keskin ve mânalı çehresi ile bir Raçpot tipi idi.

Ruhun cesetten cesede bu bitip mek bilmiyen intikali ve beşeri elem rapları mütemadiyen idrâke mahkû şunun verdiği korku Hinduları dünya az tarafında görüldüğü mertebede a hibi, kendi halinde ve çekingen insan line getirmiştir. Hindistanda cürüm sa göre pek azdır. Diğer taraftan Hir mam iyi hareketlerle, züht ve takva dini temizlemek, ruhunun intikaline iyiye doğru bir gidiş vermek ister, lece temizlene temizlene ruh ilâhî alsın ve dünyadaki ebedi intikalin a kurtulsun. İşte bu nokta Buda ve

---

[*] Aryai diller grupundan ola Sanskritte atma denilen ruh kelim mancada atem = nefes, eski Yur odem = hava (tıp dilinde üfürülme, me mânasına olarak ensice içindeki ödem derler) ve farsda dem = n teneffüs zamanı kadar olan vakit, cada âme = ruh mânasına bugün lanılmaktadır.

İşte yarı Allah Pramar manda şeklindeki habis ruha karşı ok atarak korunuyor.

dinlerinin hareket noktasıdır. Bir aralık Cayna dini Budizmin bir mezhebi gibi sayılıyordu. Fakat sonraları Hint ilmi üzerindeki araştırmalar ilerledikçe iki din arasında da esaslı farklar görüldü.

Cayna dini ruhun maddi (substantielle) bir esas olduğuna kanidir. Beden ise yalnız madde (substance) den ibaret olduğuna göre bu iki maddi unsurun birleşmesile hayat vücuda geliyor demek! Esas itibarile bu tasavvur, bugünün hayat telâkkisinden pek de farklı değil gibi!

Ruhu tenasühün bu bitip tükenmek bilmiyen ıstırabından kurtarmak için Budizm evvelâ ruhun arzu ve ihtirastan temizlenmesini tavsiye etmiştir, çünkü ihtiras dünyevi hayatta ıstırabın ve uhrevi hayata tesir eden günahların membaıdır. Fakat bedeni bir takım eziyetli mahrumiyetlerle üzmeği reva görmemiştir. Halbuki Cayna dindarları en sıkı perhizlere katlanırlar, hattâ kendilerini açlıktan öldürmeği büyük sevap sayarlar. Böylece ruh temizlenecek ve birçok temizlenmeler neticesinde nihayet semaya Caynaların yanına gidecek ve oradan dünyevi tenasühten ve misafiri olduğu bedenin dünyevi hayatı boyunca gördüğü ıstıraplardan kurtulmuş bir halde ebedi ve şekil ve hissiz bir hayata kavuşacaktır. Budizmde bu semaya intikal ediş (Nirvana) ya giriş diye tasvir edilir.

Nirvana aşağı yukarı yokluk demek gibi bir şeydir, yani yok olup gitme, dünyanın bitip tükenmek bilmiyen ıstırap zincirinden kurtulmak! Cayna dininde bu biraz daha avamca düşünülmüş ve nesillerce günahtan temizlenen ruhun semada (tabiatin ötesinde!) Caynalarla beraber ebedi ve mesut bir hayata erişeceği tasvir olunmuştur. Cayna dininin esası bu olmakla beraber teferruatta birçok farklar ve hususiyetler vardır.

Caynalar bilûmum Hindular gibi hayvanlarda da bir insan ruhunun yaşadığına inandıklarından katiyen hayvan öldürmezler ve bu hususta gayet müteassıptırlar. Hindularda olmıyan bir kilise teşkilâtına malîktirler. Kilisai toplantılar yaparlar, manastırlarında rahipler yetiştirilir, memurları, mıntaka müdürleri vardır.

Cayna dini Raçpotanada çok revaçtadır. Ama bu dinin salikleri Hindulara nazaran pek azlıkta kalır. Buna rağmen iktisadi vaziyetleri yolundadır ve aralarında azim servet sahipleri bulunur. Meselâ bunlardan biri Bombayda bir hayvan darülacezesi yaptırmış, ihtiyar ve hasta hayvanlara burada ölümlerine kadar bakılıyor. Evkafı da çok zenginmiş. Cayna zenginleri birçok mabetler yaptırmışlardır. Kalkütada, Bombayda, Delhide ve Ahmetâbatta bunları gördüm. Milyonlarca liraya ancak yaptırılabilecek fevkalâde ziynetli, muhteşem âbideler!

Cayna dininin vazıının (Mahavira) lâkabında ve muhtemel olarak tarihi bir şahsiyet olduğundan yukarıda bahsetmiştim. Caynalar tenasühe inandıklarından Mahaviranın da semadan beşer suretinde yer yüzüne inmiş ve insanları saadete eriştirmeği gaye edinmiş ilâhi bir şahsiyet olduğuna inanırlar. Mahaviradan 250 sene evvel de Parşvanat isminde bir başka Cayna ve ondan evvel de 23 tane daha Caynalar veya Tirtankarlar gelmiş. Bunların hepsi 24 Tirtankardır. Bunların meşhurları Adinat, Mennat, Sumnat ve sairedir. Rivayete göre bunlar hep o Allah ve kuvvei külliyedir ve muhtelif fasılalarla on binlerce senelerden beri insan şeklinde dünyaya gelerek insanları doğru yola getirmeğe uğraşırlar. (Mahavira) dan sonra daha bir Tirankar gelip gelmiyeceği hakkında ne düşündüklerini birçok Cayna rahiplerinden sordum, bana kati bir şey söylemedilerse de Mahaviranın son peygamber olduğuna inandıkları kanaatini kazandım.

Caynaların Türk tarihinde de biraz yerleri vardır. Gazneli Mahmut Gaznede oturur ve imparatorluğunun merkezi olan ve 10 ile 11 inci milât asırları arasında Asyanın emsalsiz bir metropolü haline gelen Gaznenin hesaba sığmıyan imar masraflarını çıkarmak için vakit vakit Hindistana seferler yapardı. Bu seferlerde ekseriya Caynalarla muharebe etmiştir. Cayna mabetleri çok ziynetli ve çok kıymetli eşya ve mücevherlerle dolu olduğundan bu seferlerinden hesapsız ganimetlerle dönerdi. Sumna, mabedi ve şehri üzerine olan seferi meşhurdur.

(ABU) DAĞI

(Aburat) tan (Mont Abu) ya kadar 27 kilometrelik bir yol var. İstasyonda bir kaç tane ufak kamyondan bozma otobüsler, bizim Anadolu tâbirince kaptıkaçtılar bekliyor. Birine bindik, Hintli şoförün yanına oturdum. Arabanın adı (Ganeş!) üstünde de Hinduların taptığı ve bir fil şeklinde tasvir edilen Hindu Allahının resmi var. Fil şeklinde tasvir edilen ganeş ile maymun şeklinde tasvir edilen Hanuman'ın her yerde heykeli ve resmi görülür. Bilmem neden ganeş bana daima sempatik gelirdi. Ufacık gözleri, kocaman kafası ve kulakları ile daima gayet zeki ve akıllı bir başı vardır.

— Arkası var —

Köy çocukları ve güzel yüzlü kızlarının bir resmini alabilmek için çok dil döktüm

Giraffe, 17 Kanunsani 1942

Şarkî Türkistan

Çin Türkeli

Yazan : M. K. KODAY

Bir kaç söz:

Ben, şuna inandım ki: Hayatta her şeye hız verecek, durgunlaşmış kafalarda şimşekler çaktıracak, yokluk içinde varlık yaratacak biricik kuvvet, ülkü ve onun aşkıdır. İnsanlığı karanlıktan kurtarıp aydınlığa kavuşturacak, saadete ulaştıracak en büyük kuvvet, ülkü ve onun kinidir.

Benliği, bu kin, bu asil aşk ile yuğrulmuş olan varlıklar, her müşkülü yenecek, uzağı yakın edecek yaratıcı ve yaratan kitlelerdir. Bu kitleler, hakikatlerin peşinde, susuzken içmeden, açken yemeden ve her türlü maddi ve manevî sıkıntılara göğüs gererek, koşar ve önlerine çıkan her engeli bir yıldırım darbesile devirir ve aşarlar. Bunları hiçbir maddi kuvvet durduramaz.

Türk tarihinde bunun nice misalleri vardır: Türk orduları, asırlarca bütün Avrupayı imanlarının kuvvetile titretti, Asyayı bir kaç defa baştan başa katetti ve Afrika sahillerinde yıllarca dolaştılar. Buralarda çok defa yokluğa rağmen varlığa karşı, azlığa rağmen çokluğa karşı büyük ve eşsiz zaferler kazanarak cihan tarihinde yüce izler bıraktılar..

Nihayet, yirminci asrın bütün gayz ve kinlerile korkunç silâhlarının canavarca saldırışlarını çıplak göğüslerile parçalıyarak, bu engin tarihlerine yeni ummanlar kattılar.

Türk ulusuna, bu eşsiz muvaffakıyetleri kazandıran kuvvet, onun benliğini yakıp kavuran ve sönmiyen bir ulu aşkı değil midir? Türklük ülküsü.. Bu ülküdür ki, Cumhuriyet Türkiyesini ve Türklüğü, milli amacına ulaştıracak ve az zamanda lâyik olduğu mevkiye yükseltecektir. Yeter ki, Türk gençliğinin kalblerinde daima ve daima bu ülkü aşkı yansın!.

İşte, üzerinde doğup büyüdüğüme, sevdiğime, sevildiğime ve seviştiğime rağmen, ancak bu ülkü uğrunda, kendisinden ayrıldığım güzel ve şirin yurdumu size tanıtmıya çalışacağım. Burası, haritaların Şarki Türkistan veya Çin - Türkeli diye gösterdikleri geniş ülkedir. Bundaki ergem (maksadım), yalnız Türkü, Türke tanıtmaktır!..

Tarihçesi:

Şarki Türkistan, 34° ve 50° Şimal arz ile 73° ve 96° Şark tul daireleri üzerindedir.

Şarki Türkistan, doğuda Tunganistan (Kansu) ve Çimen (Mogolistan); güneyde Tibet, Hindistan, Efganistan ve Kökünur (Çıng - Hay); Batıda Fergane (Özbekistan), Yedisu (Kırgızistan ve Kazakistan) ile komşudur. Kuzey çiğirini (hududunu) Altay sıra dağları teşkil eder.

Şarki Türkistanın yüz ölçümü, 1,500,000 km.² dir. Nüfuzu, 1935 de edinilen malûmata göre 11,000,000 u aşkındır.

Şarkî Türkistan, eski, parlak bir Türk medeniyetinin yatağıdır. Burada şimdiye kadar esaslı ve ciddi bir araştırma yapılmamıştır. Türkolog Morga'nın da dediği gibi, medeniyet kaynağının tarihçileri yormakta olan meçhullerini açacak anahtar oradadır. Arkeoloji ilmi orada işlemeğe başladığı, bulunan vesikalar ilim duygusuyla tetkik ve tahlil olunduğu zaman, insanlığın tekâmül tarihi gür ışıklarla aydınlanacak ve yazılı bulunduğu kitabın içinde okunmuş olacaktır. Bu kitap, Şarki Türkistan ve diğer tâbirle Çin - Türkelidir. Bu kitap, Türkün ve ülkücü Türk gençliğinin kitabıdır!..

Şarki Türkistanda oturan Türklere eski çağlardanberi Uygur dendiği malûmdur.

Milâttan önce ikinci asırda Uygurlar, doğu Kun (Hioung - nou) Türk imparatorluğuna dahildiler. Milâttan sonra dörd asırda Uygurlar, Cücen (Juan - juan) devletine tâbi olmuşlardır. (1)

Sekizinci asırda ise Uygurlar, Gök (Tukyu) imparatorluğunun idaresi altına mişlerse de bir aralık, Kırgız ve Karluk birleşerek bu devleti dağıtmışlardır (? Bu tarihlerde Gök Türk devleti, Uygur s lesinin eline geçti. Uygurlar, iptida (Kar gasun) da yerleştiler. Uygurlar burada asır egemenlik ettikten sonra, 845 yıl Kırgız Türklerinin hücumlarına maruz k rak Güneye doğru çekildiler ve Komul mi), Barköl, Turfan, Karaşehir, Kuçar t larında yerleştiler.

Yeni yurtlarındaki kardeşlerile kol

(1) Cücen (Juan - Juan) devletini k Tulun Türklerinin, 6 ncı asırda Orta A pada görülen Avar Türklerile aynı bo oldukları Türkoloğ Nemet tarafından edilmiştir. (Hüseyin Namık Orkun. Türk rihi not hülâsaları.

ŞARKÎ TÜRKİSTANIN TABİÎ BÖLGELERİNİ GÖSTERİR HARİTA

(Bu Harita Çinceden tercüme edilmiştir.)

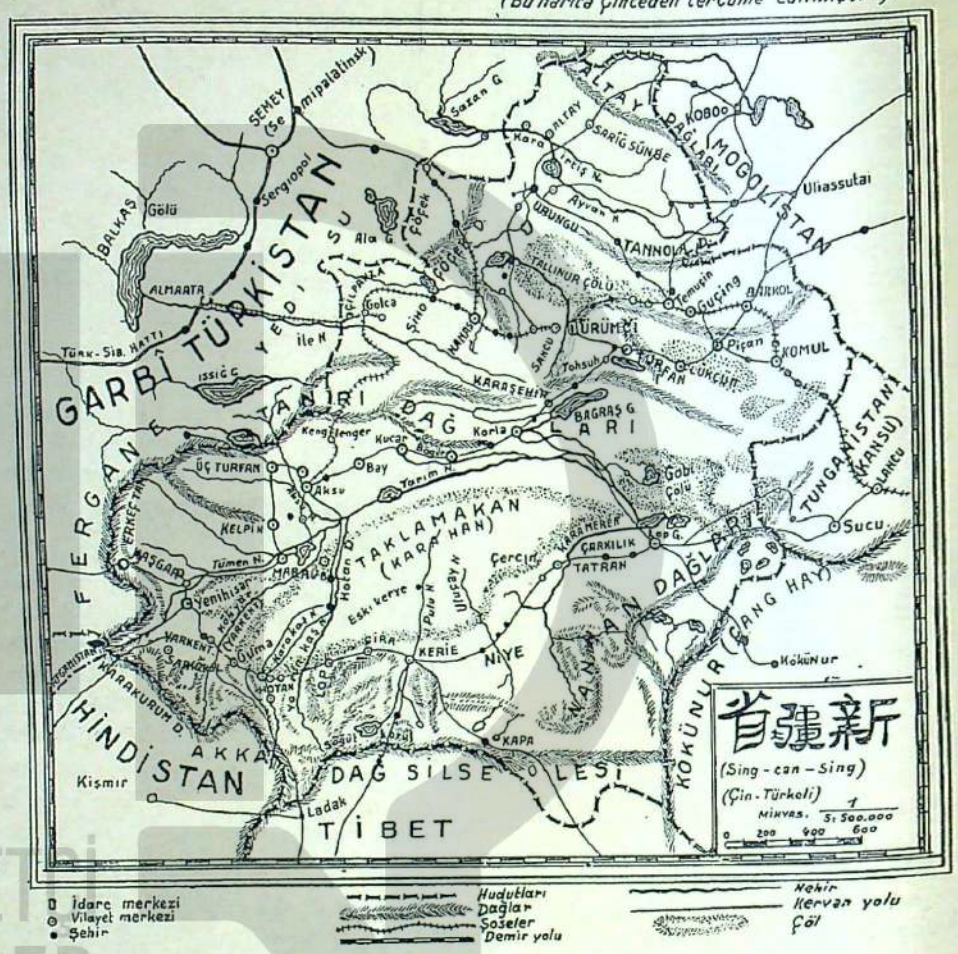

laşan bu Uygur sülâlesi, az zamanda kenlerini topladılar ve Cengiz Han istilâsına adar siyasi üstünlüklerini muhafaza ettiler.

Onuncu asırda Issığ Gölünden Tibet hutlarına kadar uzanan yeni bir Uygur devtinin kurulduğunu görüyoruz. (Karahanlar) adını alan bu devletin hanedanı, 1120 lına kadar devam etmiştir. Karahanlıların sonra Şarki Türkistanda Kara Hıtay ırk devleti kurulmuş ve bu devletin sülâlesi 1218 yılında vukubulan Gengiz Han istina kadar yaşamıştır.

Cengizliler imparatorluğu devrinde Uyrlar, Çagatay Ulusuna dahil olmuşlardır. iyük Temirleng'in zuhurile Çagatay imporluğu dağılınca Uygurlar, Yedisu sahadan Kaşgara kadar uzanan feodal bir nlık kurmuşlardır. Bu Hanlık, 1765 yılın-Çunığ'lar tarafından dağıtılmış ve hüdarın çoluk çocukları olca (ganimet) ola-Pekin'e götürülmüştür. Bütün Beşbalık ngarya) ve Altıbalık (Altışehir = Kaşya) vilâyetleri Çunığ devletine kati olarak edildi (2).

Uygurlar 1826 yılına kadar bu Çunığ'laidaresinde kaldılar. Bu tarihlerde Uygur-, Çunığ'lara karşı ayaklandılar ve 6 yıl kanlı bir savaştan sonra, 1832 yılında âllerine kavuşarak yeni bir devlet kurar. Bu devletin hükümdarı, meşhur Bat (devletli) Yakup Beğdir.

Yakup Beğ devrinde Abdülaziz, İstanan Şarki Türkistana 18 zabit ile iki hoca dermiştir. Türk zabitlerinin Şarki Türna hareketleri, Badevlet Yakup Beğin bi üzerine olmuştur. Zabitler yıllarca oravazife görmüşlerdir. Bunlardan beş kişi, ilhamit devrinde Türkiyeye avdet etmiş.

Badevlet Yakup Beğin 1877 yılında âni k ölümü üzerine, devlet idaresinde karlık baş göstermiş ve bundan istifade kte gecikmeyen Çunığ'lar, Çarlık Rusya elele vererek Şarki Türkistanı tekrar isetmişlerdir (1886).

Hülâsa, tarihte Şarki Türkistan üç defa istilâsına uğramıştır. Birincisi milâdi - 681 olmak üzere 51 yıl; ikincisi, 1765 - olmak üzere 67 yıl sürmüştür. Üçüncüsü 1886 yılında vuku bulup hâlâ devam etedir. Şarki Türkistan, bugün, Çinin 24 vilâyetinden birini teşkil etmektedir.

Medeniyet :

Uygurlar, Türk medeniyet tarihinde çok ak, övülmeğe ve övünmeğe değer bir yer ktadırlar. Daha dördüncü asırda Uygur-yüksek kültür sahibi olduklarını Çin akları saptamıştır (kaydetmiştir).

Uygurların kendilerine mahsus alfabeleri . Uygur lehçesi, bütün dünya ilimlerini ime ve ifade edecek kadar gelişmişti. lâ, beşinci asrın üçüncü yarısında bir Çin ilim kitaplarile Buda mezhebinin bükitapları öz Türkçe tâbir ve ıstılahlarla ırcaya tercüme edilmiştir. Türkler arasında ilk tababet, ticaret ve mali lisanları da Uygurlar bırakmışlardır. Bu yüksek kültür sahibi Uygurlar, sonradan kurulan Büyük Türk İmparatorluklarının kültürü üzerinde de çok müessir olmuşlardır.

Türk dilinin ve edebiyatının gelişiminde de Uygurların hizmeti büyüktür. Son zamanlarda Rus, İngiliz, Fransız ve bilhassa Alman arkeoloğları tarafından yapılmış araştırmalar neticesinde, Şarki Türkistanda Uygur lehçesile yazılı birçok eserler bulunmuş ve Uygurların İslâmiyetten önce gayet zengin ve en çetin mevzuları bile öz Türkçe tâbir ve ıstılahlarla ifade edebilecek kadar gelişmiş bir edebiyatları olduğu ispat olunmuştur.

Şarki Türkistanda İslâmiyetten sonra da büyük bir medeniyet ışığı parladı. Hicretin birinci asrında (Milâdi 8 inci asır Emeviler devri) Arap istilâ kuvvetlerinin Maveraünnehre girmelerile İslâmiyet Türkler arasına girmiş ve iki asır zarfında bütün Türkistanda İslâmiyet yayılmıştır. Bu devirde de Şarki Türkistanda öz Türk dilile yüksek bir edebiyat yaratılmıştı. Gengiz Han istilâsı ve ondan sonraki felâketler neticesinde bu edebiyat semerelerinin büyük bir kısmı mahvolmuştur. Bu edebiyatın zamanımıza kadar gelen örneklerinden biri de (Kudatkubilik) tir.

Türk edebiyat ve eş'arının en eski âbidelerinden olan bu eser, 1070 yılında Kaşgarda yazılmıştır. Bu eserde Uygur idaresinin hikmet ve kanunları ve Şarki Türkistanın o zamanki içtimai durumu saptanmıştır.

Nüfusu ve arazi durumu:

Şarki Türkistan kuzeyde, Altay dağlarının güney yamaçlarından başlıyarak güneyde Pamirin doğurduğu Muztağ (Buzdağ), Altındağ, Akkatağ (Kün - Lün), Karanğutuğ (Karanlıkdağ) ve Nan - Han (Nan - Şan) yamaçlarına kadar uzanır. Batıda ise Tanrıdağları boyunca: Erkeçtam, Fergane, Yedisu ve Semeypalata (Semeyisk) e kadar uzanır. Doğuda, Çimen (Mogolistan), Tunganistan (Kansu) ülkelerine yanaşır. Güney ve güneybatıda ise Efganistan, Hindistan, Tibet ve Kökünur (Çınhay) ülkelerine tutaştır (bitişik) tir.

Şarki Türkistanın yüz ölçümü, 1,500,000 km.2 dir. Nüfusu 1935 yılında edinilen malûmata göre 11,000,000 u aşkındır (3). Ahali, ırk, dil ve âdetçe tamamile Türk olup, Uygur, Özbek, Kırgız ve Kazaklardan müteşekkildir. Ekseriyetini Uygurlar teşkil eder. Bunlar hep İslâm ve Hanefidirler. Şarki Türkistanda bir miktar Tungan ve Kalmak (Kalmuk) ta bulunmaktadır. Tunganlar İslâm olup Şafi'dirler ve en fazla Çungarya (Beşbalık) bölgesinde otururlar. Kalmaklar, putperesttirler. Bunlar, bir Mogol kabilesidirler ve Karaşehir havalisinde otururlar. Bunlardan başka Şarki Türkistanda bir miktar Çinli, Mancu ve Mogol da vardır. Bunlar ancak asker ve memur sıfatile bulunurlar. Üçturfan ve Ürümçi taraflarında bir kaç bin Urus (Rus) vardır. Bu Uruslar, Bolşevik ihtilâlinde Şarki Türkistana sığınmış Ak Uruslardır.

Yalnız, Altıbalığı (Tarım Havzasını) ele alırsak buranın yüz ölçümü, 783,000 km.2 dir. Nüfusu 7,000,000 dur. Burada ahali milliyet itibarile hep Uygurdur. Milliyet üzerinde çok müteassıp ve titizdirler. O kadar ki, hangi ırk ve dine mensup olursa olsun, Türkçe konuşmıyanlara doğrudan doğruya: (Hıtay) derler (4).

Türkistanda ahalinin yerleşmesi, memleketin tabii şartlarına bağlıdır. Buranın çöllerinde ve dağlarında nüfus pek azdır. Buralarda ancak şehir halkının ,Dolan dedikleri göçebe halk dolaşır. Ahali en fazla ova, vaha ve vadilerde toplanmıştır. Büyük şehirler hep bu ova ve vadilerde kurulmuştur. Türkistanın bütün yüz ölçümünü nazarı itibara alırsak km.2 na 7,3 nüfus düşer. Şarki Türkistanın en kalabalık bölgeleri: Kaşgar, Yarkent, Hotan, Üçturfan, Aksu, Bay, Kuçar ve Karaşehir (Kıraşar) taraflarıdır. Buralarda km.2 na takriben 25 kişi düşer. Seyrek olan bölgeler kuzeydoğu Altay vilâyetleri (merkezi Sarığsumba) ile Altıbalığın (Tarım havzasının) doğu vilâyetleri (Çarkılık ve Çerçen) mıntakalarıdır. Buralarda km.2 na azami 6 kişi düşer.

Şarki Türkistan arazisinin hemen üçte biri çoraktır, hele memleketin doğu kısmı hiç bir işe yaramaz. Yalnız Lop - Nor mıntakası nisbeten otlaktır. Buralarda yavatüğe (yabani deve) ve nadir olarak kulan (yabani eşek) gibi hayvanlar dolaşır. Arazinin takriben 1/3 ü dağlıktır. Bu dağların ekseriyeti çıplaksa da, ihtiva ettiği maden itibarile çok zengin ve istifadelidir.

Şarki Türkistan, 4 taraftan yüksek dağlarla çevrilmiş kapalı bir havzadır.

Şarki Türkistan, iki tabii bölgeye ayrılır. Biri, Beşbalık (Beşşehir) veya Çungarya; diğeri, Altıbalık (Altışehir) veya Kaşgarya adını alır. Kaşgaryaya, Tarım Havzası da denir. Çin coğrafyacıları ise Çungaryaya, Şimal yolu anlamına gelen (Pe - Lu); Kaşgaryaya, Cenup yolu anlamına gelen (Nan - Lu) adlarını vermişlerdir. Bu meyanda bütün Şarki Türkistana da (Sin - Cang - Sing) demişlerdir. Tarım havzası Akkatağ (Kün -

(Lûtfen sahifeyi çeviriniz)

(2) Milâdi 1644 yılında, Çinde siyasi üstünlüğü ellerine alan Mancu sülâlesi imparatorluğunun resmi ismi «Çunığ» dır.

(3) 1935 te umumi nüfuz sayımı yapılmış ve 11 milyon nüfus tesbit edilmiştir.

(4) (Türkler, Çinlilere «Hıtay» derler. Bu meyanda Türkçe konuşmıyanlara da «Hıtay» demeleri, onlardan hoşlanmadıklarına delâlettir).

KÜTÜPHANE

Lün) silsilesile Karaşehir yaylası arasında deniz seviyesinden 960 m. yükseklikte geniş bir mıntakadır. Bunun ortasında batıdan doğu istikametinde, kollarını Tanrı (Tianşan) ve Akkatağ silsilelerinden alan Tarım nehri akar.

Çungarya havzası ise, Altay dağlarile Tanrı dağlarının doğu kolları arasında deniz seviyesinden 500 m. yükseklikte olup Mogolistan hudutlarına kadar uzanır. Bu bölgenin sularını Karaırtış, Hurungu, İle ve Ebi ırmakları toplar.

Şarki Türkistanını çiggirleyen (ihata eden) sıra dağları, Pamir dağlarından doğan, Tanrı, Akkatağ, Nanhan ve Altay dağlarıdır. Bu dağlar, üçüncü zamanda teşekkül etmiştir. Üçüncü zamanda büyük iltiva hâdiseleri meydana gelirken Pamir yaylası bir yandan Sibirya, diğer yandan Hindistan ovaları arasında kalarak sıkışmış ve karmakarışık bir şekil almıştır. Bu sırada arazi bir taraftan çökmüş ve büyük çöküntüler meydana gelmiştir. Diğer taraftan arazi yükselmiş ve bu suretle Tanrı, Akkatağ, Nanhan ve Altay dağları teşekkül etmiştir. Kabuğu nispeten zayıf olan yerlerde de yanar dağlar vücut bulmuştur. Bugün Tanrı dağlarının doğu kolları arasında: Eski Turfan ve Ürümçi civarında çöküntü sahalarına ve solfatarlara raslanır. Turfan çukuru, bu çöküntülerden biridir ve deniz seviyesinden 50 m. aşağıdadır.

Tanrı dağlar, Şarki Türkistanla Garbi Türkistan arasında tabii çiğir (hudut) vazifesini görür. Avrupa coğrafyacıları, 19 uncu asırdan sonra Tanrı dağlarının doğu yamaçlarına «Şarki Türkistan», batı yamaçlarına «Garbi Türkistan» adlarını vermişlerdir. Bu ayrım sade coğrafi ve siyasidir. Etnografik hiç bir mâna ifade etmez. Çünkü: Gerek Şarki Türkistan ve gerek Garbi Türkistanda oturan halk, ırk, dil ve âdetçe tamamile Türktür..

Tanrı dağlarının yüksek kısmı Türkistanın en verimli ve en kalabalık bölgeleri olan Kaşgar, Üçturfan, Aksu ve Fergane vâdileri üzerindedir. Buralarda glasiyelere raslanır. Bunların en mühimleri 7 kilometre uzunluğunda olan kırkbulak (kırkkaynak) cumudiyesidir. Kaşgar, Üçturfan, Aksu ve Zerefşan (Altınsaçan) ırmakları buradaki cumudiyelerden doğar.

Tanrı dağları yüksek ve sarp olmakla beraber pek çok geçit verir. Fakat bu geçitlerin ekserisinden ancak yayan veya süvari olarak geçilebilir. Belli başlı geçitler şunlardır: Erkeçtam, Uçturfan, Karakol, Mozart ve Çılpanza...

Şarki Türkistanın yüksek dağlarından biri de Akkatağ silsilesidir. Bu silsile 36° arz dairesi üzerinde 85° ten 93° tul dairesine kadar uzanır. Akkatağ silsilesi: Karakurum (8615 m.), Altındağ (3600 m.), Muztağ, Karangutağ (Karanlıkdağ) ve Nanhan gibi

(Sonu 15 nci sahifedir)

Edebiyat Bahisleri :

Kozmopolit Şiir

Yazan : Besim Akımsar

Rüyalarında görmedikleri Okyanuslar aşırı memleketlerin mavalını okuyan yazıcılara; uzak iklimlerin türküsünü sayıklıyan şairlere acıyorum. Kendi sahalarında işlenmemiş bir tarla gibi uzanan Anadolunun karşısına geçip:

Okyanusun koyu nefti adaları;
Hayti adaları,.
Hayti adaları...

diye çizik irilen şiirlerin gülünçlüğünü belirtmiye lüzum yok. Yukarıdaki mısraların şairi bir diğer şiirinde Havay'ın hasretini çekiyor:

Güzelliklerin çerçevelediği
bir aydır Havay.
Havayda ay,
Ayda Havay..

Hayti ve Havay adalarının daüssılasına tutulan şiir kitabı; bundan bir kaç yıl önce İstanbulda basıldı. Şair, yepyeni bir tarz, bambaşka bir zevkle bomba gibi patlıyacağını umuyordu. Fakat yazık, acı bir reaksiyonla burun buruna geldi. Ne yapmalı?.. Edebiyatta gürültülü bir gösteriş gerek. Çok geçmedi; «enfantisme» denen cereyana kapıldı. Bu yolda, «at» dan bahseden cevherler yumurtladı. Fakat, hayır! Gene hareket yok. Dayanamadı, artık, kalemini kırdı, attı. En doğru ve kestirme yol.

Aydın, zeybeklerile; efe yatağı olmakla tanınmış bir Anadolu köşesidir. Aslen buralı ve köy çocuğu olan bir şair de Okyanus adalarını ilham membaı ittihaz etmiş. Perii ilhamını tâ oralardan celbediyor. Fakat bizim zavallı lisanımızla muhteşem Okyanus adalarını tasvir etmiye imkân var mı? Netekim şair de bunun farkında. Bahrimuhit ortasındaki cenneti anlatırken, bazı yerlerde Fransızca mısralar ilâvesine lüzum görmüş:

Le violon frémit comme un coeur...

ilh..

Bir başka şair. Bu da Türkçemizin zafiyetini idrâk eden dâhilerden. Bir küçük fahişe için yazmış olduğu şiiri şöyle bitiriyor:

İki siyah zincir var; iki siyah zincir ki,
Onu bir ömür saran, tutup kemiren yer yer,
«La double chaîne noir, ignorence et misère.

Misâlleri arttırmak kolay, fakat mânasız olacak. Bu çeşit yazılara sık sık tesadüf ederiz. Bu adamlar ne yaptıklarının farkında mı acaba? Hangi sanat dâvasının peşinde koşuyorlar? Gayeleri nedir?..

Ben onları ekzantrik kadınlardan ayırt etmiyorum. Ekzantrik kadınlar şahsiyet sahibi olmadıkları için tabiiden uzak pozisyonları; acaip süsleri, bambaşka kılıklarile, tecessüs uyandırmıya çalışırlar, ekzantrik şairler de sanatkâr olmadıklarına kanaat ren zavallılardır ki, tek gayeleri «cu ticareti» dir. İşte Okyanus adalarına sa ların, frenkçe mısralardan imdat bekl lerin, «enfantisme» diye avaz avaz n okuyan sahici «enfant» ların basit oto

Yarattıkları şaheserler bu meml kalp akça kadar geçmedi. Buna kendileri hit oldular. Yazılarını, kafadar, kozn ruhlu üç beş züppeden başka okuyan ç dı. Kitap neşrettiler, sa ılmadı. Çıkard mecmuaları gene kendi ekseğizlerile ka lar. Onları pohpohlıyan tenkidciler Fakat, müdafaa ettikleri edebi kalelerle tabcr alaşağı oldular.

Okunmayışlarını, kitaplarının sat yışını mazur göstermek için «bizde u yetle okunmuyor» beylik tezini ileri si «Bedii zevklerimiz çok iptidai» naka tutturdular; «bizi anlıyacak kadar yük lâzım» diye ayak diretdiler.

Fakat hayır. Hiç biri değil. Ok için sütü bozuk mahdut bir zümreye kocaman Anadoluyu dolduran yığınlar tap etmek; onlara onların diliyle kon benimsedikleri zevke hürmet etmek lâ

Besim AKIMS

KUYUCAKLI YUSUF

(Baş tarafı 7 nci sahifededir

Ali, reeli sanat sahasında zararlı ta tahditlere bağlıyan ideolojik dav kurtulduğu zaman, hem kendisini es de tezatlara sürükleyen bir iç dıramır taraf edecek, hem de ideolojinin köste kurtulan tarafsız sanat telâkkisi ku nerek iyi eserler yazması istidat ha kurtulup imkân haline gelecektir. «Ku Yusuf» bu saydığımız sebeplerden mu olamadı. Yazıcının bu romandan sonr dığı «İçimizdeki şeytan» da da kendis zel eserler vermekten meneden mân kurtaramadığını görüyoruz. Böyle hiç bir zaman üzerinde Sabahattin yazılı halis bir esere raslamıyacağ muhakkak. Hattâ son romanı olan «İç ki Şeytan» edebi haysiyet taşıdığı i neşredilen dünya edebiyatındaki hiç manla kıyas edilmiyecek kadar kötü mice yazılmıştır. Ona roman demeğe l se razı olmaz.

Vecdi B

Edebiyat ve San'at

Cumhuriyet, S. 56, 17 Birincitesrin 1942, s. 73.

Şiir ve Lâfız

Yazan : Edip AYEL

Şairin işlemekle mükellef olduğu ıdde fikrî değil lafzî bir maddedir. n vazifesi kendi şuurunda veya şu-ınun altında teşekkül eden hayalleri ledip geçmekten ziyade onları ifa-eden kelimeleri bizi teshir edecek ·zda tertiplemektir. Yani şair keli-rde meknuz olan büyüleme hassa-an istifade için onları yanyana ge-ip, çakıl taşlarından kıvılcım çıkar-ı kabilinden, birbirleriyle tesadüm ·rerek güzellik yaratmağa çalışacak-

Şairin mahareti ruhunun gecesinde ·enen heyulâları yakalayıp kelime-ı hücresine kapatmakta değil, o melerin içinde gizlenen heyulâları best bırakıp bize gösterebilmesin-r.

Kelimeler cep fenerlerinin pillerine ızer: Kullanıla kullanıla bu piller k ışık vermez olurlar; işte şair bu leleri o suretle kullanmalıdır ki um oldukları elektrik hamulesini, aydınlatma imkânını, tekrar ikti-etsinler. Bunu temin için şair keli-'eri taşıdıkları mânadan gayrı mâ-da kullanır; onları hiç beklenmi-yerlerde sarfeder; ve bu suretle daima bir sürpriz önünde bırak-ı, bizde yaptığı hünerlerin tekerrü-arzusunu uyandırmak ister.

ıirin dehası kelimeleri yalnız kai-erin delâletiyle değil o kaideler ha-le de bulabilmesindedir. Vezin ve ·enin bir mâna husule getirdikleri lerde şair yalnız kaideye riayetin gelmiyeceğini düşünerek, yaptığı oyunundan bir mucizenin husule ·eğini kuvvetle tahmin edip bu mu-yaratmağa kalkar ve yalnız ona bağlar.

cizeler yaratmak için kelimelere ımelidir. Çünkü hiç birşey haddi ında şairane değildir ve herşey şiiriyet kazanabilir. Alain'in dediği gibi: «Hakikî şairi bize tanıtan alâmet alelâde kelimelerin haiz oldukları seslerle bize doğrudan doğruya hitab etmesidir.»

Yine ayni estetikciye nazaran: «Sanatların en sırlısı, en dokunaklısı, en gücü hiç şüphesiz (nazım sanatı) dır. Voltaire'in yazdığı binlerce mısra arasında bir tane bile güzel olanı yoktur. Châteaubriand, terennüm eden nesriyle şiire yaklaşır; fakat nazım şeklini ihtiyar ettiği zaman en âdi nesrin de dununda kalır.»

Şair mucizeyi tam yerine oturan kelimelerden tannaniyeti, mânası matluba tamamiyle uygun düşen kelimelerden bekler. Fakat şiiri «şairane» okuyanın ruhunda bir dakikalık bir ürperiş temini için şair doğurma sancıları çekmeği, teknik zorluklara katlanmayı, kelimeleri alışılmış mânalarından başka türlü mânalarda kullanarak garip gözükmeği bile göze almalıdır. Fakat şairin asıl gayesi kelimeleri henüz meçhul kalan bir kanunun emrettiği tarzda, intuition'una güvenip tertip ederek onlara yeni bir kıymet kazandırmak ve bizde derunî bir haz tevlid etmektir. Öyle bir haz ki derecesi herhangi bir manzumeyi okuyup anlamak ve beğenmekten doğan hazdan kıyas kabul etmiyecek kadar yüksek olsun. Bununla sanatkâr şairin öz şiir peşinde koştuğunu anlatmak istiyoruz.

Fî hakika, hakikî şiirin, daha mânası anlaşılmadan, bizde yaptığı ilk tesir ruhumuzu, kelimenin bütün mânasiyle, vecde getirmesi, istiğraka sevketmesidir.

Yine zervakı derunum kırılıp kenare düştü
Dayanır mı şişedir bu, rehi senksare düştü

beytinin verdiği yüksek hazzı tarife kalkmak beyhudedir.

Yürüyen bir insanın önünde giden gölgesine yetişmesine imkân olmadığı gibi bazı şiirlerdeki sırrın tarifine girişmek te aynı çıkmaz yola götürür.

Bazı şairler edebiyatın kelimeler vasıtasiyle güzellik yaratmak sanatı olduğunu unutmuşa benzerler. Hele şairle okuyucu arasında hazza ait bir cereyan temini meselesinin ehemmiyetini idrak etmiş olanlar sayılacak kadar azdır. Halbuki fikir ve hayallerin ifadesine yarıyan kelimelerin intihabında gösterilecek ustalık, onlara mısraın bünyesinde yer vermek için sarfedilecek titizlik neticesindedir ki şiir kıymet kazanacak, halis olmak, özleşmek imkânını elde edecek, mükemmelleşecektir.

Valery'ye nazaran şairin vazifesi kelimelerin sılarını bulup ortaya atmak, şiiri lâfızdan istihraç etmek, lâfzın sır ve büyü dolu hazinesinin anahtarını bulmağa çalışmaktır. Bu itibarla bizim Divan edebiyatımızda şiiri bu tarzda anlamanın yüzlerce misalini bulmak kabildir. Eski şairlerimiz de kelimelere, şekillere âşıktılar. Onlar da kelimelerin mânaları kadar şekillerine de ehemmiyet verirler ve bu ehemmiyeti idrak etmiyenlere şairlik payesini vermekte tereddüt ederlerdi. Onlar mânadan ziyade nazma, lâfza, mazmuna, hulâsa edebiyat sanatlarına itibar ederlerdi. Muharrir daima şeklen kusursuz olmağa mecburdu. Eski şiirlerimizden bir çoğunun hâlâ tazeliklerini muhafaza edebilmiş olmaları eskilerce şiirin bu tarzda anlaşılışından, lâfza verdikleri büyük kıymetten ileri gelir, bu yazıyı bir münekkidimizin şu sözleriyle bitirmek isterim: «Halk edebiyatının, Divan edebiyatının ruhunu kavrayıp tarihî şuura erdikten sonra Garp irfanına biz de cihazımızla gidebileceğiz ve orada görmemişler gibi hayretler göstermiyeceğiz.»

Edip AYEL

Tefrika No. 24

Yazan : **Yusuf Ziya ORTAÇ**

Kılıç kuşanmış bir genç zabit sevincile tramvaya atlıyorum. İçimde zurnalar çalınıyor, davullar dövülüyor..

— Ey yeni Turan! Sevgili ülke! Söyle, sana yol nerede?..

Kafamda, vatan haritasının hudutları, hayal kadar güzel çizgilerle genişliyor..

Biraz sonra, evimizin malta taşlığında, topuklarımı mahmuz şakırtılarile biribirine çarparak annemi zafer madalyalarile zırhlanmış göğsümde sıkmayı ne kadar isterdim!

Bu rüya içinde kapıyı çalıyorum. eriden, yirmi yılın sesi geliyor:

— Kim o?..

Avlunun ıslak loşluğunda kucaklaşıyoruz.

Aylardır yalnız oturduğu sofraya, bugün yine karşı karşıya oturduk. Ona, yarın muayeneye gideceğimi, yavaş yavaş, acısını sindire sindire anlatıyorum. Yüzünde hiç bir çizgi değişmiyor. Hıçkırıklarla boğulacağını sandığım sesi, bir dua kadar yumuşak ve gözleri, âdeta gizli bir sevincin ışıklarile dolu...

Anlıyorum: Annem, neredeyse, bu dünya harbinin, kendi öcünü almak için çıktığını iddia edecek.. Evet, beni askere bunun için çağırıyorlar: Beni, onun elinden alanlardan almak için!..

Onun her sözünde, aylardır, korbir kıskançlıkla bilenen keskin ıncı duydum.

***

Kabalağımı, palaskamı portmanoya astım. Şehnaz, yatak odamızdaki likleri koşturdu. Altı iri çivili asker ınduralarını da aşağıda bırakmak lâı..

Bütün yalıya, bir kışla kokusu yarak yukarı çıkıyorum.

Şimdi, Şehnazla karşı karşıya, yabancı ürkekliğile bakışıyoruz. Bu haftalık ayrılık, aramıza âdeta resmî mesafe koymuş. Bana, sen demeğe utanıyor. Hattâ, ona sen demeğe utanıyorum!

Bir hafta...

Bu yedi gün, harbin cephelerde yapamadığını yalıda yapmış. Şehnazın verdiği ilk müjdeden şunu öğrendim: Ahçı başının mutfaktaki mevkiini, artık Karanfil kalfa işgal ediyor!

Yengem, gece, son vapurla geldi. Benimle şakalaşamıyacak kadar yorgun.. Sözlerinden bir şey anladım: Tunusa gitmek için uğraşıyormuş!

— Yalnız mı?..

— Hayıır... Mehruyu da götürürüm tabiî...

Sonra, zihnimde düğümlenen bir düşünceyi çözmek ister gibi ilâve etti:

— O zaman, Şehnazı size götürürsünüz artık!

İkimiz de, önümüzdeki çorba tabağına bakıyoruz.

***

Yengem Tunusa gidemiyor. Fakat elmasları, birer birer Emniyet Sandığına gitmeğe başlamış. Bunu, Şehnazın söylemesine hacet yok. Yengemin suratı bağırıyor!..

Haftada bir gün oturduğum bu sofra başında, hasretle özlediğim bir şey var: Talimgâhtaki karavana!..

Kendi kendime karar veriyorum: Gelecek perşembe akşamı, doğru anneme gideceğim.

Şehnaz, içimdeki bu gizli düşünceyi sezmiş gibi, bana, dilsiz bir i'aatle sokuluyor. Gözleri korku dolu. Solukları sıcak ve sık. Kımıldanışları ürkek.

Kollarımın arasında kaybolan vücudunu göğsümde sıkarken:

— Yazık oldu sana Şehnaz, diyorum..

Yüzüme, kaşlarının kılıcı altından cesaretle bakıyor:

— Ben, kimsenin merhametine muhtaç olmıyacak kadar bahtiyarım!

Lâmbayı üflüyoruz.

***

Şarkkk!..

Topuklarım biribirine çarpa elim kabalağımın kenarında, ş hızile selâm duruyorum..

Annem, gözlerinde hiç görm ğim sahici bir sevinçle, taşlığın a karanlığı içinde gülümsüyor:

— Nihatcığım.. Evlâdım..

Ona, merdivenleri âdeta kuca da çıkartıyorum.

Konsolun üstündeki lâmb karpuzunu indiriyor: Yine ışık ziy var!

Sedirdeki köşeme oturuyoru

— Dur, diyor, sana entari rayım..

Sonra, tekrar dönüyor ve gö doyasıya bir bakışla beni kucak

Sofrada karşı karşıya oturu Lokmalarımızı, aynı sahana bar yediğimiz bu yemek bana ne kada lı geldi.

Akşam ezanını okurken, Nuri efendiyi minarede görmek hoşuma gidiyor.

Burada, her şeyi göreceğim miş: Komşunun kedilerini, sakanın ğini, topal postacıyı ve bütün yaz, taposlarından odamın pencere türküler çağıran yeni kiracıların k

Annem, yemekten sonra çok muyor:

— Yorgunsundur oğlum, haydi yat!

Karyolama giriyorum. Y başımın yeri, ya'akta vücudumun ğu, kaç aydır beni bekliyormuş!

Sabahleyin uyandığım za mutfaktan takunya sesleri geliy Annem, muhakkak zeytin yağlı ç yapıyordur.

Muslukta yüzümü yıkıy Havlum, tertemiz, mis sabunu vanta çiçeği kokuyor. Diş fırçam yerinde. Hiç bir şey değişmemiş.

Aşağı inerken, merdiven yirmi yılın hâtırası geliyor: K ekmek kokusu.

— Arkası v

Şarkî Türkistan (Çin Türkeli)

— 12 nci sayfadan mabad —

guruplara ayrılır. Ortalama yüksekliği 4000 m. yi bulur. Karakurum, Altındağ ve Muzdağlarında tek tük glasiyeler görülür. İsminden de anlaşılacağı üzere Altındağ'larında altın madeni vardır. Akkatağ silsilesi Şarkî Türkistanın güney çiğirini çizer. Bunun güneyinde 5000 m. yükseklikte Tibet yaylâsı yükselir. Hindistan ile Çini sulayan büyük nehirler kaynaklarını bu yaylâdan alır. Akkatağ silsilesinin kuzey yamaçları 3000 m. yüksekliğe kadar otlak ve yaylâdır. Çinin meşhur (Houang - Ho) havzasına kadar uzanan bu yaylâya, Oyyaylâ tâbir edilir (5). Yaylâya çıkıldığı vakit yeşil otlaklar pek yerek ormanlar ve dağların zirvelerinde kalan kayaya dökülen küçük çağlayanlar görülür. Buranın havası çok sağlam ve temizdir. Şehirlerde oturanlar bir hastalığa yakalandıkları vakit derhal bu yaylâya çıkarlar ve burada buldukları temiz hava sayesinde az zamanda sıhhatlerini bulurlar. Memleketin kibar aileleri de yazı geçirmek için umumiyetle bu yaylâya çıkarlar; burada ekseriyetle dar vâdiler görülür. Bu vâdilerde köy, nahiye ve kazalar kurulmuştur. Bunlara umumiyetle bazar denir.

Tanrı dağları 18 kadar geçit verdiği halde Akkatağ silsilesi ancak beş geçit verir. Bunların üçü halen işlemekte olup bunlardan da ancak yayan veya kotaz (yak) vasıtasile aşılabilir. Bu geçitler, Sarığkol, Santa (7000 m.) ve Tokkuzdavan (Dokuzgeçit) geçitleridir.

Şarkî Türkistanın kuzeyinde Altay sıra dağları yükselir. Altay dağları; Tarbağatay, Ektak ve Tannoola gibi gruplara ayrılır. Tannoola dağları, Şarkî Türkistanla Mogolistan arasında tabii çiğir ödevini görür ve güzeydoğu istikametinde Kansuya kadar varır.

Altay dağlarının bilhassa kuzey etekleri çamlı ormanlarile kaplıdır. Bu dağlarda, altın, gümüş, kurşun, zümrüt, almas (elmas) madenleri bulunur.

Altay dağlarının 197,000 km.2 kadar bir kısmı Rus çigirleri içinde kalmıştır. Ruslar daha daha 17 nci asırda akınlar yapmıya başlamışlardır. Çarlık Rusyası daha o devirde Altayların tabiî kaynaklarından istifade etmeyi düşünmüş ve 1734 tarihlerinde burasını keşfetmiştir. Arkeoloji ve etnoloji bilginleri göndermiştir. Bu bilginler, Altaylarda gümüş ve altın yataklarını bulmuşlar ve bu suretle ilk Rus madenden ocakları burada kurulmuştur.

Sovyet Rusya bu mıntakayı 1922 yılında muhtar ayalet haline koymuş ve buraya «Oyrat Muhtakil Ayaleti» adını vermiştir.

(5) Oy, derin ve geniş demektir. Oyaba, geniş yaylâ anlamına gelir.

Kafkasyaya dair bir yazı

— Baştarafı 4 üncü sayfada —

da 1939 da yalnız 2,151,000 Ermeni vardır.

Kezalik ayni mecmua, 153,000 nüfusları olan Müslüman Açaralıları Gürcüler arasında göstererek bunların miktarlarını üçer milyona çıkarıyorsa da hakikatte Gürcüstan Cümhuriyetinin nüfusu 3,542,289 olup bu yekûnda Gürcülerin miktarı, Dr. B. Leibbrandt'ın haritasına göre, yalnız 2,248,000 den ibarettir. Gürcistanın mütebakî nüfusunu Çerkes Abhaz'lar, Müslüman Açaralılar ve Lâzlar teşkil eder.

Bu suretle anlaşılır ki, bugün Kafkasyanın Şimalinde Türk ve Müslüman olarak 2 milyona yakın nüfus olduğu gibi cenubunda da Azeri ve Açaralı olarak 3 milyondan fazla Türk ve Müslüman vardır. Demek oluyor ki tekmil Kafkasyada mevcut Türklerle Müslümanların sayısı (5 milyon), Gürcülerle Ermenilerinkine üstündür.

Yukarıda saydığım Nogay, Balkar, Kumük ve Karaçay Türkleri Türkçe konuşurlar, dağlılar Lezki dilini kullanırlar, Çeçenler, Enguşlar, Kayardinler ve Edife Çerkeslerinin biribirlerinde az çok farklı lehçeleri vardır. Fakat aralarında anlaşmak için Türk dilini kullanmakta imişler. Bundan başka Kafkasyalı Türk ve Müslümanları din, kültür, âdet, tarih, siyasî menfaatler ve her şey, dün gibi bugün de biribirine bağlıyarak ayrılmaz bir kardeş haline getirmektedir.

H. E. ERKİLET

●

TASHİH VE İTİZAR

55 inci sayımızda, Orhan Seyfi Orhonun Değişme isimli baş yazısının 7 nci satırı, «çünkü bizimle...» değil «dünkü bizimle...» diye başlıyacaktır.

54 üncü sayıda Rıza Yalgının (Anadoluda Türk yazıtları) makalesinin 9 uncu sahifedeki (Akhisarda bulunan küpün kitabesi ve damgası) resmi ters konmuştur.

Tashih ve itizar olunur.

ÇINARALTI

Buranın da ahalisi halis Türktür. Bunlar, Telengit, Teleut ve Komandin gibi uruklara ayrılırlar. Dilleri katıksız Türkçedir.

M. K. KODAY

Seçme, Güzel Şiirler

Gurbette Akşam

Rengindeki kan akşam,
Kalbimi yakan akşam;
Bahtım gibi kararıp,
İçime akan akşam!..

★

Gözümde dolu yaşlar,
Ne biter, ne yavaşlar;
Gün batınca ufukta;
Yine akmağa başlar.

★

Ufuklar bir yüz gibi,
Geceler gündüz gibi,
Dünya bana dar gelir;
Gurbette öksüz gibi!..

★

Hicran bana, gam bana;
Lâzım değil nâm bana,
Ölümden daha acı
Gurbette akşam bana...

İhsan YÜCEL

●

Köy Türküsü

Bölük bölük sürüleri
Şöyle süzülür de geçer,
Cennet gibidir her yeri,
Günler üzülür de geçer.

Yiğit köyde mert köydedir,
Sevinç köyde, dert köydedir,
Türküm diyen fert köydedir,
Yürek ezilir de geçer.

Yüzünü pembe gül över,
Seslenirse bülbül över,
Gözlerini sümbül över,
Renkler dizilir de geçer.

Eleğini kendi eler,
Bebeği kendisi beler,
Severse sedef düğmeler
Bir bir çözülür de geçer.

Süleyman BUMİN